

คำกล่าวรายงานการจัดประชุมทางวิชาการของ
อธิบดีกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
(นางนภา เศรษฐกร)

ในงานประชุมทางวิชาการด้านคนพิการระดับชาติ ครั้งที่ ๗ ประจำปี ๒๕๕๘
“โอกาสและพื้นที่ทางสังคมของคนพิการภายใต้ประชาคมอาเซียน”

(Opportunity and Social Space of Persons with Disabilities In ASEAN Community)

วันพฤหัสบดีที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๐.๓๐ น.

ณ โรงแรมเซ็นทรา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร

กราบเรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ดิฉัน ในนามของผู้ดำเนินการและผู้เข้าร่วมการจัดประชุมทางวิชาการ ขอกราบขอบพระคุณรัฐมนตรีประจำกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นอย่างสูง ที่กรุณาให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีเปิดงานการจัดประชุมทางวิชาการด้านคนพิการระดับชาติ ครั้งที่ ๗ ประจำปี ๒๕๕๘ ในหัวข้อเรื่อง “โอกาสและพื้นที่ทางสังคมของคนพิการภายใต้ประชาคมอาเซียน” (Opportunity and Social Space of Persons with Disabilities In ASEAN Community) ในวันนี้

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภารกิจสำคัญในการประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐบาล ส่วนราชการ หน่วยงานอื่น ๆ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ รวมถึงการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย รวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ได้ริเริ่มดำเนินการบูรณาการความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา และสถาบันเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยการลงนามบันทึกความร่วมมือทางวิชาการเพื่อบูรณาการการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ รวมจำนวน ๑๗ แห่ง ได้แก่ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเกริก มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ และสมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย

ในการนี้ ภายใต้บันทึกความร่วมมือดังกล่าว ได้กำหนดให้ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ร่วมกับสถาบันการศึกษา ซึ่งรับผิดชอบหมุนเวียนการเป็นเจ้าภาพจัดงานการจัดประชุมทางวิชาการด้านคนพิการระดับชาติ เป็นประจำทุกปี โดยดำเนินการครั้งแรกในปี ๒๕๕๒ สำหรับการจัดงานในปีนี้ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ได้ร่วมกับคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และสถาบันเครือข่ายที่ร่วมลง

คำกล่าวเปิดงานการจัดประชุมทางวิชาการของ
รัฐมนตรีประจำกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
(พลตำรวจเอก อดุลย์ แสงสิงแก้ว)

ในพิธีเปิดการจัดประชุมทางวิชาการด้านคนพิการระดับชาติ ครั้งที่ ๗ ประจำปี ๒๕๕๘
“โอกาสและพื้นที่ทางสังคมของคนพิการภายใต้ประชาคมอาเซียน”

(Opportunity and Social Space of Persons with Disabilities In ASEAN Community)

วันพฤหัสบดีที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๐.๓๐ น.

ณ โรงแรมเซ็นทรา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร

ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

อธิบดีกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ผู้บริหารกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

คณะวิทยากร คณาจารย์ ผู้แทนหน่วยงาน องค์กรด้านคนพิการ

และผู้เข้าร่วมการประชุมทางวิชาการทุกท่าน

กระผมมีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ที่มาเป็นประธานเปิดการประชุมทางวิชาการด้านคนพิการระดับชาติ ครั้งที่ ๗ ประจำปี ๒๕๕๘ เรื่อง “โอกาสและพื้นที่ทางสังคมของคนพิการภายใต้ประชาคมอาเซียน” ซึ่งจัดโดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ร่วมกับคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมกันบูรณาการความร่วมมือทางวิชาการ ในวันที่

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยประสานงานหลักด้านประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เพื่อให้ประชาชนในภูมิภาคอาเซียนอยู่ร่วมกันภายใต้แนวคิดสังคมที่เอื้ออาทร มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี และมีความมั่นคงทางสังคม โดยได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ นี้

การจัดประชุมทางวิชาการด้านคนพิการระดับชาติ ในวันที่ นับเป็นโอกาสที่ดีที่เกิดการบูรณาการความร่วมมือทางวิชาการ โดยสถาบันการศึกษา ที่มีความหลากหลายทั้งด้านวิชาการ วิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยีด้านคนพิการ ซึ่งจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำผลงานต่างๆ เหล่านั้น มาพัฒนาให้เกิดระบบสวัสดิการ การคุ้มครองสิทธิของคนพิการ รวมถึงการจัดทำสิ่งประดิษฐ์ เพื่อสนับสนุนให้คนพิการได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนและนโยบายตามพันธกิจเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประเด็นสำคัญ ดังนี้

๑. การเพิ่มศักยภาพคนพิการให้เป็นพลังของสังคม โดยการสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ ให้คนพิการและครอบครัว สามารถพึ่งพาตนเองได้ในสังคม
๒. ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิและโอกาสอย่างเท่าเทียมของคนพิการ โดยจัดระบบสวัสดิการต่างๆ เช่น ผู้ช่วยคนพิการ ล่ามภาษามือ การปรับสภาพที่อยู่อาศัย และการช่วยเหลือทางกฎหมาย เป็นต้น
๓. การเสริมสร้างสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยีด้านคนพิการ ให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ โดยการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงการสำรวจป้ายรถเมล์สาธารณะเพื่อ

รองอธิบดีฯ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ การให้ทุนสนับสนุนการพัฒนา นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อ
การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

กระผมขอขอบคุณท่านผู้บริหารสถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านคนพิการในวันนี้ ซึ่งได้
แสดงเจตนารมณ์ในการร่วมลงนามบันทึกความเข้าใจทางวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ และร่วมกันขับเคลื่อน
งานวิชาการ งานวิจัย นวัตกรรม เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก การออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) และพัฒนา
องค์ความรู้ด้านคนพิการของประเทศ เพื่อให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างเสมอภาคและเท่า
เทียมอย่างเต็มภาคภูมิต่อไป

ในโอกาสนี้ กระผมขอขอบคุณท่านองค์ปาฐก วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำเสนอผลงานวิชาการทุกท่าน และ
ผู้เข้าร่วมการประชุมทางวิชาการ ในวันนี้ หวังว่าทุกท่านจะได้รับประโยชน์จากการประชุมทางวิชาการในครั้งนี้ และขอเปิดการ
ประชุมทางวิชาการด้านคนพิการระดับชาติ ครั้งที่ ๗ ประจำปี ๒๕๕๘ ณ บัดนี้ ครับ

ขอบคุณขอบคุณขอบคุณขอบคุณ

ปาฐกถาพิเศษเรื่อง

"Inclusive Society: Challenges on Social Welfare and Social Protection for People with Disabilities in ASEAN Community"

Professor TAN Ngoh Tiong, SIM University, Singapore

The ASEAN Economic Community 2015

The ASEAN Charter affirms the ASEAN community's purpose to "enhance the well-being and livelihood of the peoples of ASEAN by providing them with equitable access to opportunities for human development, social welfare and justice," (ASEAN, 2013).

For the ASEAN economic community has amongst its stated goals the viable economic integration of ASEAN states. With regional economic integration by 2015, AEC envisages the following (AEC: 2015):

- (a) a single market and production base,
- (b) a highly competitive economic region,
- (c) a region of equitable economic development, and
- (d) a region fully integrated into the global economy.

Areas of economic cooperation that is envisaged include cooperation in terms of "human resources development and capacity building; recognition of professional qualifications; closer consultation on macroeconomic and financial policies; trade financing measures; enhanced infrastructure and communications connectivity; development of electronic transactions through e-ASEAN; integrating industries across the region to promote regional sourcing; and enhancing private sector involvement for the building of the AEC" (AEC:1). These are significant steps towards developing a viable common market but it may mean further marginalization of certain groups as the circle of the regional market gets wider. The human resource development cooperation should not just be targeted at gender-responsive skills training programmes but also training appropriate for people with different disabilities enveloping a plan full approach for skills development for women, youth, and persons with disabilities. Further is the need to create favourable conditions for entrepreneurship development including "access to micro credit, technology, trainings, markets and social protection services," (ASEAN Secretariat, 2009:5) as well as mounting skills training programme for the women, elderly and persons with disabilities.

Concomitantly, the ASEAN Socio Cultural Community, in complement, aspires to be "people-centred and socially responsible with a view to achieving enduring solidarity and unity among the nations." (ASEAN Secretariat, 2009:1). Easier said than done is the aim to forge a "common identity and building a caring and sharing society which is inclusive and harmonious where the well-being, livelihood, and welfare of the peoples are enhanced," and that include people with disabilities. It is evident to mainstream everyone for solidarity may need a practical approach of acknowledging and appreciating that there are unique needs and differences and to foster the strengths perspective (Saleebey, 2005).

Given the above, the AEC will theoretically transform ASEAN into a region with “free movement of goods, services, investment, skilled labour, and freer flow of capital”. Will this be a reality or will this be just rhetoric? Realistically, it is predicted that the pragmatism of countries will run their own course, post 2015? But, if free trade and movement can be universally implemented, this would have profound impact on the labour market and the effect of marginalization of labour especially for the disadvantaged and minority groups as well as disenfranchised workers. Will the cost of labour, for example, be depressed further with the projected movements from less developed regions to those more developed economies?

Along with the ASEAN Decade of Persons with Disabilities (2011-2020) it is timely to evaluate and promote the joint ownership for the thrust towards greater access and opportunities for social economic and political spaces for all, especially the persons with disabilities. This conference will explore greater opportunities and social spaces for people with disabilities.

Strategies for Social Inclusion

Social inclusion is based on the social network and opportunities available as a result of specific social policy instruments such as the structural provisions in education, training, job creation, as well as the overall participation and social development and of the maturity level of the states.

Of vital importance is the value premises and the bases for policy decisions. Respect for people and appreciation of their differences is the basic and fundamental principles. The social policy values also include in the foremost, the intrinsic worth and dignity of person, no matter what their station of life (Morales & Sheafor, 2004). The strengths perspective also provides the framework for social inclusion.

Nevertheless, economic development and Inclusive growth is effected not just within countries but also between countries and this is necessary condition for greater access and equity. This is also predicated by the social compact between society and people, between states and citizens, and between regional communities and their stakeholders.

Each society is different and the citizenry also displays a myriad of discriminating features. It is thus that whoever may be different in one dimension would have other aspects as the same with the rest of the group. Social inclusion of PAD is certainly a feature within the host of social inclusionary targets. A PAD, however, would otherwise be effective members of the common group in other characteristics. Everyone can contribute to society, handicapped or not, and handicap is thus one perspective and a focus on the condition would not necessarily be viewed in the completeness of the whole of the person and the total capitalisation as a person is certainly worth much more!

ASEAN: Striving for Inclusive growth and Social equity

The framework for inclusive growth and social equity is based on empowerment through employment as well as fair wages and other social security measures. Non-discriminatory practices as propounded, is ASEAN “committed to promoting social justice and mainstreaming people’s rights into its policies and all spheres of life, including the rights and welfare of the disadvantaged, vulnerable and marginalised groups such as women, children, the elderly, persons with disabilities and migrant workers”

Social protection and social policy must also include the practical social and logistical support for inclusion essential for policy actions. There are challenges for both the social as well as economic policy to deal with in the road to preserving equity: The various challenges are:

1. Challenges in ensuring a fair deal in adequate training and recruitment, wages and job opportunities, for different groups, not based on national origins or personal characteristics;
2. Development of a model of cooperation and multi-lateral collaboration that enhances mutual benefits of the countries concerned that also mainstream and uplifts the marginalized groups; and
3. Engendering greater access to economic and social spaces with resources targeted at equalizing opportunities and mitigating the polarizing forces, within as well as between countries.

The ASEAN Declaration on Strengthening Social Protection provides the basis for ASEAN initiatives for the care of the disabled. A review of the progress of the strategies for social protection (ASEAN, 2013, see Appendix 1) and a critique of the progress of the Bali declaration (ASEAN Secretariat, 2013 see Appendix 2) is highlighted in this paper.

Challenges for Social Welfare and Social Protection

The challenges for social protection including social welfare and development, social safety-nets, social insurance, social assistance, social services, is a growing one. It should not be limited in scope of social work or wellbeing but also be broadened in scope to deal with social investment as well as social integration. Strategies for enhancing social capital of everyone within ASEAN, especially the handicapped will be very important.

The ASEAN Declaration on Strengthening Social Protection (ASEAN, 2013) and the Bali declaration (ASEAN Secretariat, 2013) provide basic principles and strategies for prevention of discrimination and mainstreaming the disabled.

As the AEC grows mobility is expected to increase and quotas and tariff restrictions reduced and new vulnerabilities to emerge. Figure 1 presents the model presentation of the Widening Circle of Marginalization. Due to free market capitalization, selective recruitment and wages as well as discrimination, with the AEC, it is expected that there will be a widening of the marginalization. The

strategy is thus to mainstream the disabled through: training and education, favourable recruitment and employment; as well as enhancing social-cultural access and participation.

Figure 1: Widening Circle of Marginalization

Widening Circle of Marginalization ...

The expected increased mobility in the AEC will present challenges or restrictions to the disabled community as further movements may be less possible. Mainstreaming could thus take the form of access through technology, innovations and enhancing skills and opportunities for training and the possibilities of being recruited for higher skills jobs based on strengths and capacity.

Pitsuwan (2011) the then SG of ASEAN, reiterated the key "strategic objectives" are to increase the participation of "persons with disabilities, vulnerable and marginalized groups in the productive workforce by enhancing their entrepreneurial skills, particularly to improve their well-being and contribute towards national development and regional economic integration", and the "promotion and encouragement of the participation of persons with disabilities in decision-making and recognition of their accomplishments," Pitsuwan (2011). The essence of this is how to effectively promote participation.

Further, the Institute on Disability and Public Policy (IDPP), formed by ASEAN, was exhorted to "accommodate the challenges that disabled people face in accessing education through the use of cutting-edge virtual and flexible learning platforms, and to enhance the lives of the disabled people enabling them to contribute directly to public policy, and "employ accessible cyber-learning approaches to enable students with mobility, visual and auditory impairments to become leaders in the public, private and civil society spheres." Pitsuwan (2011). These are more innovative approaches to counter the restrictions in spatial mobility.

Both the strategies and exhortations are necessary but the change element, applied research and evaluation of the follow up actions, are missing. The coverage of the social protection elements in the declaration is rather comprehensive but the mechanisms for actions, whether to provide assessment, benchmarking or to ensure protective services and resources that are available for implementation, seem inadequate.

We in social work know that empowerment the key for social change and the building of a socially inclusive society. Empowerment could be effected at the group level, within a systemic intervention, or within an individual level to be established in the interpersonal dynamics. Both the levels are essential for social inclusion. Empowering the organizations and civil social society and taking a systemic orientation to social change dynamics are indeed vital strategies for social inclusion.

Not just in social policy, the legal framework is also required to lend strength for policy implementation. Legal strategies include anti-discriminatory legislation and comparable worth process as guidelines that enable greater fairness in hiring practices and practical protection for the PAD. All these provide for effective strategies for social inclusion. Principles and standards to deal with discrimination at all levels need to be incorporated. Social protection and safeguards to social wellbeing through the various support programmes need to be further reinforced by sound policies as well as strong legislative frameworks.

Conclusions

International as well as regional approaches and strategies, with the strong national initiatives, are all necessary for sustaining social inclusion. Sustaining inclusion needs to be translated into national programmes and strategies, where different levels of intervention and programmes, with multi-sectoral participation, are all vital.

The strengths and social investment perspective provides the guiding framework for social wellbeing and social protection that leads towards social inclusion. For social justice to prevail and effective sharing of economic progress, there must not just be the actions by the power holders there be but also the involvement and commitment of all segments of society, especially by the vulnerable and those with disabilities. This is fundamentally a call for commitment to social inclusion, change and culture shift for all, to make the world a better place for all.

References

AEC (2015) ASEAN Economic Community. <http://www.asean.org/communities/asean-economic-community>
ASEAN (2013) *ASEAN Declaration on strengthening social protection*. Retrieved on 2 Aug, 2015, from http://aichr.org/?dl_name=ASEAN_Declaration_on_Social_Protection_Final_adopted_at_the_8th_AMMSWD.pdf

ASEAN Secretariat (2009) *ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint*, also available from:

<http://www.asean.org/archive/5187-19.pdf>

ASEAN Secretariat (2013) 8.August. *The Bali Declaration on the enhancement of the role and participation of the persons with disabilities in ASEAN community and mobilisation framework of the ASEAN decade of persons with Disabilities (2011-2020)*. Retrieved on 3rd Aug, 2015, See:

<http://www.asean.org/resources/item/bali-declaration-on-the-enhancement-of-the-role-and-participation-of-the-persons-with-disabilities-in-asean-community>

Morales, A.T. & Sheafor, B.W. (2004). *Social work: A profession of many faces*. Boston: Allyn and Bacon.

Pitsuwan, S (2011). Remarks by Dr Surin Pitsuwan, Secretary-General of ASEAN, at the M.O.U Signing Ceremony of Institute on Disability and Public Policy for ASEAN, Retrieved 4 Aug, 2015, see:

<http://www.asean.org/resources/2012-02-10-08-47-56/speeches-statements-of-the-former-secretaries-general-of-asean/item/remarks-by-dr-surin-pitsuwan-secretary-general-of-asean-at-the-mou-signing-ceremony-of-institute-on-disability-and-public-policy-for-asean>

Saleebey, D. (2005). *Strengths perspective in Social Work practice*. NY: Longman

Appendix

Appendix 1: ASEAN Declaration on Strengthening Social Protection

ASEAN DECLARATION ON STRENGTHENING SOCIAL PROTECTION

(Excerpts on Principles and Strategies)

Principles

STRIVE to adhere to the following principles that are applied in accordance with the domestic laws and policies of respective ASEAN Member States, nationally-defined social protection and its national priorities, and adapted to the different contexts of ASEAN Member States:

1. Everyone, especially those who are poor, at risk, persons with disabilities, older people, out-of-school youth, children, migrant workers, and other vulnerable groups, are entitled to have equitable access to social protection that is a basic human right and based on a rights-based/needs-based, life-cycle approach and covering essential services as needed;
2. Extending coverage, availability, quality, equitability and sustainability of social protection should be gradually promoted to ensure optimal benefits to the beneficiaries;
3. Social protection covers, but is not limited to, social welfare and development, social safety-nets, social insurance, social assistance, social services, in ASEAN Member States;
4. Implementation of social protection should be based on respect for fundamental freedoms, promotion and protection of human rights, promotion of social justice, social solidarity, non-discrimination, accessibility, reasonable accommodation, gender equality, social inclusiveness, coherence, and accountability;

5. Implementation of social protection towards progressive realization in ASEAN Member States is the main responsibility of the respective governments based on national legislations, policies, programmes, strategies, standards and guidelines;
6. Social protection is a cross-cutting issue, hence its implementation requires coordinated and holistic approaches with the involvement of governments, private sectors, development partners, civil society, service providers, and other stakeholders, where appropriate;
7. Family unit and the community are an important element in supporting and delivering social protection services and therefore should be strengthened and preserved;
8. Inclusive and participatory approach should be ensured in the planning, programming and budgeting, implementation, monitoring and evaluation processes of social protection at all levels in the region to realise the strengthening of institutional capacity, transparency and responsiveness to the needs of those concerned;
9. Social protection is an investment in people that should be supported by adequate resources in order to empower them to meet their basic needs;
10. Social protection shall be adaptive to the different risks such as lifestyle and individual risks, social risks, and emerging risks and vulnerabilities faced by the region such as, but not limited to, changes in the economy and labour markets and impacts of climate change, disasters and economic crises.

Strategies and Mechanisms

FURTHER STRIVE to foster the following concrete actions towards improved quality, coverage, and sustainability of social protection in ASEAN Member States subject to each ASEAN Member State's national policies and priorities and adapted to the different contexts of ASEAN Member States:

11. Support national policies, strategies and mechanisms to strengthen the implementation of social protection programme, as well as effective targeting systems to ensure social protection services would go to those most in need;
12. Advocate strategies that promote the coverage, availability, comprehensiveness, quality, equitability, affordability and sustainability of various social protection services, including the expansion of social insurance to the informal sector; strengthening social assistance programmes for persons with disabilities, elderly, children and other vulnerable groups; greater access to social protection programmes and services, including vocational trainings as part of active labour market interventions and human resource development;
13. Promote results-based and evidence-based national assessments and benchmarking of social protection delivery services in ASEAN Member States that would contribute to the progressive implementation, effective monitoring and evaluation, as well as optimum impact of social protection;

14. Explore and develop assessment tools and regional statistical indicators where appropriate to measure the impact of social protection to the holistic development of vulnerable groups for future planning towards available accurate baseline data collection;
15. Allocate adequate financial resources for social protection in line with national targets and subject to the capacity of each Government;
16. Strengthen the capacity of government officials, communities, service providers, and other stakeholders for better responsiveness, coordination and effectiveness of social protection and delivery services at regional, national and local levels;
17. Collectively accelerate the progress towards Universal Health Coverage (UHC) in all ASEAN Member States by strengthening capacity to assess and manage health systems to support UHC through sharing of experiences, information and experts;
18. Foster the involvement of the existing mechanisms of ASEAN sectoral bodies, including the ASEAN+3 Network on Universal Health Coverage, in promoting social protection in the region through projects and activities to support ASEAN Member States in fulfilling the social protection of the people, particularly the poor, persons with disabilities, older people, children and other vulnerable groups;
19. Promote multi-sectoral responsiveness of social protection through consultations, sharing of information on good practices and policies, knowledge management, cooperation, and coordination on social protection amongst the relevant ASEAN sectoral bodies with the support of the ASEAN Secretariat. In this regard, the relevant ASEAN Ministerial Sectoral Bodies are tasked to convene an inter-sectoral regional consultation meeting involving SOMSWD, Senior Officials Meeting on Rural Development and Poverty Eradication (SOMRDPE), Senior Officials Meeting on Health Development (SOMHD), Senior Labour Officials Meeting (SLOM), ASEAN Committee on Women (ACW), and ASEAN Committee on Disaster Management (ACDM), and other relevant ASEAN sectoral bodies from the economic and political-security pillars should be convened regularly, as much as possible, to promote coordinated and holistic approach;
20. Assign the ASEAN Ministerial Meeting on Social Welfare and Development (AMMSWD), with the support of SOMSWD, as the focal point for inter-sectoral cooperation on social protection at regional level, while acknowledging the different national coordinating mechanisms in ASEAN Member States;
21. Build and strengthen the networking and partnerships within and among ASEAN Member States as well as with Dialogue Partners, UN Agencies, civil society, private sectors, development partners, and other stakeholders in supporting adequate resources and effective implementation of the commitments reflected in this Declaration.

ADOPTED in Bandar Seri Begawan, Brunei Darussalam, this Ninth Day of October in the Year Two Thousand and Thirteen, in a single original copy, in the English Language.

Appendix 2: The Bali Declaration

1. Encourage ASEAN Member States to sign and ratify the Convention on the Rights of Persons with Disabilities and foster its implementation in the communities;
2. Proclaim the ASEAN Decade of Persons with Disabilities (2011 - 2020) and its related initiatives as the theme is to promote disability-inclusive development within ASEAN;
3. Welcome the initiative of ASEAN Disabled People's Organisations for establishing the ASEAN Disability Forum, a joint efforts of multi-stakeholders, including ASEAN Member States, the ASEAN Secretariat, international development agencies, civil society organisations, media, business sector, academic groups, Disabled People's Organisations (DPOs), disability-related organisations and their parents/family organisations;
4. Urge that ASEAN Member States to promote the quality of life of the persons with disabilities in the context of poverty alleviation and develop regional statistical indicators in ASEAN to measure the development of vulnerable groups, particularly persons with disabilities;
5. Ensure the fulfilment of the rights of persons with disabilities in all aspects of life through mainstreaming disability perspective in the development and implementation of ASEAN policies and programmes across the economic, political security and sociocultural pillars of the ASEAN Community;
6. Continue to raise awareness on disability issues and to increase outreach activities for all society ranging from local, national and regional levels by using various media and involving all components of the society;
7. Encourage the participation of persons with disabilities in all aspects of development including their participation in political activities by providing them with equal political rights in the election of the leaders and parliamentarians, both at local and national levels;
8. Encourage the government and Civil Society Organisations (CSOs), including non-government organisations (NGOs), to work closely with relevant ASEAN sectorial bodies, the ASEAN Inter-governmental Commission on Human Rights (AICHR), and the ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children (ACWC), in joint efforts to help protecting the 3 rights and accommodate the needs of persons with disabilities, particularly older persons, women and children;
9. Encourage ASEAN Member States to develop national plan of actions on disability and allocate their national budget through relevant line-ministry/agency for empowering persons with disabilities;
10. Facilitate and encourage persons with disabilities to participate in formulating, implementing and evaluating policies and programmes related to disability issues;
11. Encourage ASEAN Member States to promote, develop and diversify social services supporting persons with disabilities in the field of social welfare and employment;

12. Encourage ASEAN Member States to accelerate the implementation of the Biwako Millennium Framework and Biwako Plus Five for Action Towards An Inclusive, Barrier-Free and Rights-based Society in Asia and the Pacific 2003 - 2012;
13. Enhance sharing of information, good/best practices and experiences on issues concerning persons with disabilities as well as encourage the development of new knowledge through researches, analysis and trainings;
14. Work towards equal opportunities of persons with disabilities to education especially basic education and alternative means of communication including sign language, Braille and the like;
15. Emphasize the need of providing accessibility to public facilities and amenities, public transportation, education, employment, information communication and technology (ICT), recreation as well as sports for persons with disabilities in ASEAN;
16. Mainstream disability issues in disaster management policies and programmes at regional, national and community levels;
17. Develop social security schemes in ASEAN Member States for protecting persons with disabilities, especially those with severe disabilities;
18. Develop the social inclusiveness of persons with disabilities which includes the development of leadership, community inclusive, gender-sensitive and socially inclusive business;
19. Encourage international development agencies and other international institutions to support the implementation of the disability policies and programs in the ASCC Blueprint; 4
20. Encourage the mass media, regardless of its scale and coverage, to be culturally and gender sensitive in promoting the accurate information and image of disability and persons with disabilities in ASEAN.

We hereby pledge our commitment to task the concerned Ministers of ASEAN Sectoral Bodies to implement this Declaration.

Adopted in Bali, Indonesia, this Seventeenth Day of November in the Year Two Thousand and Eleven

Objective: To promote disability inclusive development in ASEAN.

The fundamental principles are:

a) Respect in the identity and unique characteristics of ASEAN Community, particularly for established sectoral bodies, mechanisms, and protocol.

b) Realization of disability as a cross-sectoral issue embedded within three pillars of the ASEAN Community: ASEAN Political-Security Community (APSC), ASEAN Economic Community (AEC), and ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC).

c) Encouragement for ASEAN Member States and ASEAN Secretariat to share the ownership of “the ASEAN Decade of Persons with Disabilities (2011-2020)” and related initiatives to fully promote rights and equal opportunity of PWDs at national and regional level.

d) Respect in the joint effort of multi-stakeholders, including PWDs and their families, Disabled Persons Organisations (DPOs), CSOs, and international organisations, academic institutions, business sector, other related entities towards empowerment and quality of life development of PWDs.

e) Promotion of people-oriented mechanisms and policies and inclusion of PWDs in the policy formulation process, including recognition of the ASEAN Disability Forum (ADF) as the voice from the disability community, providing the platform of action for mainstreaming disability perspectives in the ASEAN community.

การสังเคราะห์บทความวิชาการด้านคนพิการในรอบ ๗ ปี : ความก้าวหน้าเพื่อการพัฒนาคนพิการ

โดย รศ.ดร. ชัดติยา กรรณสูต

นับตั้งแต่ปีพ.ศ.๒๕๕๒ เป็นต้นมา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งต่อมาตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๕๘ เปลี่ยนเป็นกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ตามการปรับโครงสร้างของกระทรวงได้ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีการจัดประชุมทางวิชาการด้านคนพิการระดับชาติ เป็นประจำทุกปี โดยมอบหมายให้แต่ละสถาบันการศึกษาที่ร่วมลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) ทางวิชาชีพเพื่อบูรณาการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการผลัดกันเป็นเจ้าภาพ นับตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน มีสถาบันเจ้าภาพในการจัดประชุมทางวิชาการด้านคนพิการระดับชาติประจำปีรวม ๗ แห่ง โดยมีหน่วยงานและสถาบันเครือข่ายที่ร่วมเซ็น MOU เพิ่มขึ้นจาก ๖ แห่ง ในปีที่ ๒/๒๕๕๓ เป็น ๑๘ แห่งในปีที่ ๗/๒๕๕๘ และมีบทความส่งเข้าร่วมจนถึงปัจจุบันรวมทั้งสิ้น ๑๖๔ บทความ ประกอบด้วยบทสรุป ข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ งานวิจัย บทความนวัตกรรม สื่อสร้างสรรค์ และสิ่งประดิษฐ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น ๕ หมวดใหญ่ๆ ดังปรากฏข้างล่าง โดยมีการกระจายเป็นรายปีและมีสถาบันเจ้าภาพกำกับไว้ด้วย ตามตารางที่ ๑ ตารางที่ ๒ เป็นการจำแนกบทความตามประเภทความพิการ และตารางที่ ๓ เป็นการจำแนกบทความตามประเภทความพิการและหมวดที่เกี่ยวข้องเป็นรายปี โดยมีรายชื่อบทความและผู้เขียนแต่ละปีปรากฏในภาคผนวก

- หมวดที่ ๑ : นโยบาย แผน แนวปฏิบัติ มาตรการ สิทธิและการพิทักษ์สิทธิเพื่อคุณภาพชีวิตคนพิการ รวม ๑๓ เรื่อง
- หมวดที่ ๒ : สุขภาวะคนพิการ: การป้องกัน บำบัดรักษาฟื้นฟูและพัฒนาคนพิการ รวม ๑๕ เรื่อง
- หมวดที่ ๓ : เทคโนโลยี สารสนเทศ การสื่อสาร สภาวะแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกและนวัตกรรมเพื่อคนพิการ รวม ๕๘ เรื่อง
- หมวดที่ ๔ : เศรษฐกิจคนพิการ : การศึกษา การฝึกอาชีพ การมีงานทำ รายได้ ค่าครองชีพ การออมและกองทุนคนพิการ รวม ๔๑ เรื่อง
- หมวดที่ ๕ : องค์กร เครือข่าย การมีส่วนร่วม เจตคติ พื้นที่ ศักดิ์ศรีและคุณภาพชีวิตคนพิการ รวม ๓๗ เรื่อง

ตารางที่ ๑ : การจำแนกบทความตามหมวดที่เกี่ยวข้องเป็นรายปี

สถาบันเจ้าภาพ/ปี	หมวดที่ ๑	หมวดที่ ๒	หมวดที่ ๓	หมวดที่ ๔	หมวดที่ ๕	รวม
ม.ธรรมศาสตร์ (ปีที่ ๑ : ๒๕๕๒)	๓	-	๓	๒	๓	๑๑
วิทยาลัยราชสุดา ม.มหิดล (ปีที่ ๒ : ๒๕๕๓)	-	๗	๗	๙	๖	๒๙
ม.ราชภัฏสวนดุสิต (ปีที่ ๓ : ๒๕๕๔)	-	๒	๗	๕	๕	๑๙
รวมช่วง ๓ ปีแรก	๓	๙	๑๗	๑๖	๑๔	๕๙
วิทยาลัยราชสุดา ม.มหิดล (ปีที่ ๔ : ๒๕๕๕)	๔	-	๗	๕	๓	๑๙
คณะสังคมสงเคราะห์ ม.ธรรมศาสตร์ (ปีที่ ๕ : ๒๕๕๖)	๑	๑	๕	๕	๘	๒๐
ม.ราชภัฏสวนดุสิต (ปีที่ ๖ : ๒๕๕๗)	-	๒	๕	๘	๔	๑๙
รวมช่วง ๓ ปีต่อมา	๕	๓	๑๗	๑๘	๑๕	๕๘
ม.หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (ปีที่ ๗ : ๒๕๕๘)	๕	๓	๒๔	๗	๘	๔๗
รวม	๑๓	๑๕	๕๘	๔๑	๓๗	๑๖๔

ตารางที่ ๒ : การจำแนกบทความตามประเภทความพิการ

การจัดประชุม ทางวิชาการ (ปีที่/พ.ศ.)	จำนวนบทความซึ่งจำแนกตามประเภทความพิการ										
	ความ พิการ โดยรวม	การเห็น	การได้ ยินหรือ สื่อ ความ หมาย	การ เคลื่อนไหวหรือ ทาง ร่างกาย	จิตใจ หรือ พฤติกรรม	สติ ปัญญา/ สมอง	การ เรียนรู้	อทิ สติก	ผู้สูงอายุ/ พิการ	รุนแรง/ ซ้ำซ้อน	รวม
ปีที่ ๑/๒๕๕๒	๖	๑	๒	๒	-	-	-	-	-	-	๑๑
ปีที่ ๒/๒๕๕๓	๑๐	๓	๓	๔	-	๕	-	๑	๑	๒	๒๙
ปีที่ ๓/๒๕๕๔	๖	๒	๕	๔	-	๒	-	-	-	-	๑๙
รวมช่วง ๓ ปี แรก	๒๒	๖	๑๐	๑๐	-	๗	-	๑	๑	๒	๕๙
ปีที่ ๔/๒๕๕๕	๘	๑	๒	๒	-	๒	๒	-	๒	-	๑๙
ปีที่ ๕/๒๕๕๖	๑๑	-	๒	-	๔	๑	-	๑	๑	-	๒๐
ปีที่ ๖/๒๕๕๗	๙	๕	๒	๑	-	๑	-	-	๑	-	๑๙
รวมช่วง ๓ ปี ต่อมา	๒๘	๖	๖	๓	๔	๔	๒	๑	๔	-	๕๘
ปีที่ ๗/๒๕๕๘	๒๕	๗	๒	๕	๑	๓	-	-	๔	-	๔๗
รวมทั้งหมด	๗๕	๑๙	๑๘	๑๘	๕	๑๔	๒	๒	๙	๒	๑๖๔

ตารางที่ ๓ : การจำแนกบทความตามประเภทความพิการและตามหมวดที่เกี่ยวข้องเป็นรายปี

การจัดประชุมทางวิชาการ (ปีที่/พ.ศ.)	จำนวนบทความซึ่งจำแนกตามประเภทความพิการและตามหมวดที่เกี่ยวข้อง																														รวม																				
	ความพิการโดยรวม					การเห็น					การได้ยินหรือสื่อความหมาย					การเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย					จิตใจหรือพฤติกรรม					สติปัญญา/สมอง						การเรียนรู้					ออทิสติก					ผู้สูงอายุ/พิการ					รุนแรง/ซ้ำซ้อน				
	๑	๒	๓	๔	๕	๑	๒	๓	๔	๕	๑	๒	๓	๔	๕	๑	๒	๓	๔	๕	๑	๒	๓	๔	๕	๑	๒	๓	๔	๕		๑	๒	๓	๔	๕	๑	๒	๓	๔	๕	๑	๒	๓	๔	๕					
๑/๒๕๕๒	๓	-	-	-	๓	-	-	-	๑	-	-	-	-	๑	๑	-	-	-	๒	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๑๑
๒/๒๕๕๓	-	๑	๒	๒	๕	-	๑	๑	๑	-	-	-	-	๒	๑	-	-	๓	-	๑	-	-	-	-	-	-	-	๑	๓	๑	-	-	-	-	-	-	๑	-	-	-	-	-	๑	-	-	-	๑	-	๑	-	๒๙
๓/๒๕๕๔	๒	-	๑	๒	๑	-	-	๑	-	๑	-	-	๓	๑	๑	-	๑	๑	-	๒	-	-	-	-	-	-	-	๑	๑	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๑๙					
รวมช่วง ๓ ปีแรก	๕	๑	๓	๔	๙	-	๑	๒	๒	๑	-	-	๖	๓	๑	-	๔	๓	๑	๒	-	-	-	-	-	-	-	๒	๔	๑	-	-	-	-	-	-	๑	-	-	-	-	-	๑	-	-	-	๑	-	๑	-	๕๙
๔/๒๕๕๕	๓	-	๑	๒	๒	-	-	๑	๑	-	-	-	๑	-	๑	-	-	๑	-	-	-	-	-	-	-	๑	-	๑	-	-	-	-	๑	๑	-	-	-	-	-	-	-	-	๑	-	-	-	-	๑	-	๑๙	
๕/๒๕๕๖	๑	๑	๒	๓	๙	-	-	-	-	-	-	-	๒	-	-	-	-	-	-	๑	-	-	-	-	-	๓	-	-	๑	-	-	-	-	๑	-	-	-	-	๑	-	-	-	-	-	-	๒๐					
๖/๒๕๕๗	-	-	๑	๖	๒	-	๒	๒	๑	-	-	-	-	๑	๑	-	-	๑	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๑	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๑	-	-	-	-	-	-	๑๙					
รวมช่วง ๓ ปีต่อมา	๔	๑	๔	๑๑	๙	-	๒	๓	๒	-	-	-	๓	๑	๒	-	-	๒	-	๑	-	-	-	-	๓	๑	-	๑	๑	๑	-	-	๑	๑	-	-	-	-	๑	-	-	-	๓	-	-	-	๑	-	๕๘		
ปีปัจจุบัน (๗/๒๕๕๘)	๕	๑	๑๐	๔	๕	-	-	๕	๑	๑	-	-	๑	๑	-	-	-	๔	-	๑	-	๑	-	-	-	-	๑	-	๑	๑	-	-	-	-	-	-	-	-	๔	-	-	-	-	-	-	๔๗					
รวมทั้ง ๗ ปี	๑๔	๓	๑๗	๑๙	๒๒	-	๓	๑๐	๕	๒	-	-	๑๐	๕	๓	-	๔	๙	๑	๔	-	๑	-	-	๓	๑	๑	๓	๖	๓	-	-	๑	๑	-	-	๑	-	๑	-	-	-	๘	-	-	-	๑	-	๒	-	๑๖๔

- ๑ หมายถึง หมวดที่ ๑ : นโยบาย แผน แนวปฏิบัติ มาตรการ สิทธิและการพิทักษ์สิทธิเพื่อคุณภาพชีวิตคนพิการ
- ๒ หมายถึง หมวดที่ ๒ : สุขภาวะคนพิการ: การป้องกัน บำบัดรักษาฟื้นฟูและพัฒนาคนพิการ
- ๓ หมายถึง หมวดที่ ๓ : เทคโนโลยี สารสนเทศ การสื่อสาร สภาวะแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกและนวัตกรรมเพื่อคนพิการ
- ๔ หมายถึง หมวดที่ ๔ : เศรษฐกิจคนพิการ : การศึกษา การฝึกอบรม การมีงานทำ รายได้ ค่าครองชีพ การออมและกองทุนคนพิการ
- ๕ หมายถึง หมวดที่ ๕ : องค์กร เครือข่าย การมีส่วนร่วม เจตคติ พื้นที่ ศักดิ์ศรีและคุณภาพชีวิตคนพิการ

หมวดที่ ๑ : นโยบาย แผน แนวปฏิบัติ มาตรการ สิทธิและการพิทักษ์สิทธิเพื่อคุณภาพชีวิตคนพิการ

ในช่วง ๓ ปีแรกของการประชุมทางวิชาการด้านคนพิการ (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔) มีบทความในหมวดนี้เพียง ๓ เรื่อง คือในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เท่านั้น ทั้งหมดเกี่ยวกับเรื่องมาตรการทางกฎหมายและการบังคับใช้ คือ เรื่อง “สิทธิการเจริญพันธุ์ของผู้หญิงพิการ” และ เรื่อง “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกถ่ายภาพโดยมิได้รับรู้และยินยอม” และเรื่อง “คนพิการ : วาระด้อยโอกาสในข่าวหนังสือพิมพ์” ซึ่งเป็นการสำรวจหนังสือพิมพ์ที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุดคือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐในช่วง ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึง ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ รวม ๑๕๒ ฉบับ พบว่า ความพิการจะถูกนำเสนอในฐานะผู้ด้อยโอกาสซึ่งมักเป็นฝ่ายรับและร้องขอความช่วยเหลือ แต่ก็มีส่วนหนึ่งที่รู้จักเรียกร้องสิทธิ และคนอื่นมักมองว่าอยากจะช่วยเหลือคนพิการอย่างไร เมื่อไรก็ได้ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจะมองคนพิการว่าเป็นเพียงตัวประกอบและแม้ภาครัฐจะส่งเสริมคนพิการแทบทุกด้านแต่คนพิการก็ยังร้องขออยู่แทบทุกด้าน และภาคเอกชนจะมีส่วนร่วมน้อยในการช่วยเหลือผู้พิการ สำหรับปีพ.ศ. ๒๕๕๓ และ ๒๕๕๔ ไม่มีบทความในหมวดนี้

ต่อมาในช่วง ๓ ปีหลัง คือพ.ศ. ๒๕๕๕ และ ๒๕๕๖ มีรวม ๕ เรื่อง แต่ในปีพ.ศ. ๒๕๕๗ ไม่มีบทความในหมวดนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มี ๔ เรื่อง โดย ๒ เรื่องเกี่ยวกับ**สถานการณ์และการขับเคลื่อนบริการด้านสุขภาพและสังคม**รวมทั้งที่เกี่ยวข้องกันกับด้านการศึกษาและอาชีพสำหรับคนพิการในศตวรรษที่ผ่านมาของประเทศไทยโดยรวม อีก ๒ เรื่อง ได้แก่ “การปฏิรูบนโยบายสังคมและกฎหมายที่เกี่ยวกับความพิการผ่านการปลูกจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของสังคมไทย : การเปรียบเทียบกฎหมายและสถานการณ์จริง” ซึ่งเป็นการศึกษาเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้เป็นกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงจากการปลูกจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของสังคมไทยโดยรวมและเรื่อง “การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้เสียหายที่เป็นผู้พิการทางสมอง” ซึ่งเป็นการศึกษาถึงบทบาทในการพิทักษ์คุ้มครองสิทธิของผู้พิการที่ไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง สำหรับในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ มีเพียง ๑ เรื่อง คือ “หลักการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ในการคุ้มครองสิทธิคนพิการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. ๒๐๐๖” ที่เป็นบทความอธิบายถึงความเป็นไปได้จริงในการคุ้มครองสิทธิคนพิการในสังคมไทย แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าในหนังสือรายงานการประชุมทางวิชาการประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๔ และปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ไม่มีการตีพิมพ์บทความหรือบทความย่อไว้

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ มีบทความในหมวดนี้ รวม ๕ เรื่อง มากกว่าทุกครั้งที่การประชุมทางวิชาการที่ผ่านมา คือ บางปีไม่มีเลยหรือมีเพียง ๑ เรื่อง ยกเว้นปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ที่มีใกล้เคียงกันคือ ๔ เรื่อง บทความทั้ง ๕ เรื่องในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นเรื่องเกี่ยวกับคนพิการโดยรวมทั้งสิ้น

บทความเรื่องแรก “คุณภาพชีวิตคนพิการ : ภาพสะท้อนจากการติดตามประเมินแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ ๔” ซึ่งเป็นการประเมินในช่วงครึ่งแรกของแผนฯ แสดงให้เห็นสถานภาพคนพิการโดยรวมในด้านการศึกษา การมีงานทำ รายได้ เงินออม และหนี้สิน ความรู้สึกเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตซึ่งมีถึงร้อยละ ๑๓ ที่คิดว่าแย่งเกือบทุกด้านในทุกกลุ่ม โดยกลุ่มที่มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิตมากที่สุดและต้องการความช่วยเหลือมากที่สุด คือ กลุ่มคนพิการออทิสติก รองลงมาคือ กลุ่มคนพิการทางการเคลื่อนไหว โดยเฉพาะด้านอาชีพ/การมีงานทำ

อีก ๓ เรื่องในหมวดนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายระดับสากล การต่อสู้เพื่อให้ได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของคนพิการอเมริกันและการขาดแนวทางที่เหมาะสมเป็นรูปธรรมในการรับนักศึกษาพิการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในสังคมไทย เรื่องแรกได้แก่ เรื่อง “ทศวรรษคนพิการแห่งอาเซียนกับมุมมองของการเข้าถึงความยุติธรรมทางแพ่งตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ” ที่ผู้เขียนสรุปว่า คำประกาศทศวรรษคนพิการแห่งอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๓ ที่กล่าวถึงการเข้าถึงความยุติธรรมเป็นภารกิจหลักนั้นสอดคล้องกับอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของคนพิการซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดได้ให้สัตยาบันไว้แล้ว แต่การเข้าถึงความยุติธรรมดังกล่าวไม่ควรจำกัดอยู่เพียงในบทบัญญัติข้อ ๑๓ แห่งอนุสัญญาเท่านั้น หากควรต้องครอบคลุมประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น ความเท่าเทียมกันเบื้องต้นของกฎหมาย สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ข้อมูลสารสนเทศข่าวสาร ฯลฯ เรื่องที่สอง คือเรื่อง “สิทธิคนพิการอเมริกัน:

พัฒนาการทางกฎหมายกับการต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรม” เน้นการต่อสู้เพื่อสิทธิคนพิการอเมริกันที่จะจัดการเลือกปฏิบัติต่อผู้พิการที่เป็นผลลัพธ์ให้เกิดกฎหมายคนพิการขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๙๐ แต่ก็ยังคงมีการตีความกฎหมายอย่างคับแคบก่อนที่จะคลี่คลายไปในทางที่เป็นคุณต่อคนพิการ ซึ่งเป็นผลจากการเคลื่อนไหวเรียกร้องอย่างต่อเนื่อง ส่วนเรื่องที่สาม “สิทธิและความเสมอภาคของคนพิการในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา” ซึ่งผู้เขียนพบว่า แม้คนพิการมีสิทธิที่จะเรียนได้จนถึงระดับอุดมศึกษาตาม ม.๕ แห่งพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ แต่สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ได้กำหนดแนวทางในการรับคนพิการในระบบรับตรงอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม จึงเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดมาตรการดังกล่าวให้สอดคล้องกับสิทธิและความเสมอภาคที่คนพิการพึงมี โดยคำนึงถึงความสามารถของคนพิการและความสามารถในการจัดการศึกษาของสถาบันควบคู่กันไป

เรื่องสุดท้ายที่มีคุณค่าไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันก็คือเรื่อง “การสังเคราะห์องค์ความรู้ครอบครัวเด็กพิการในสังคมไทยกับระบบการคุ้มครอง” ที่ผู้เขียนพบว่าในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมามีมาตรการและงานวิจัยเกี่ยวกับครอบครัวเด็กพิการอยู่น้อยมาก จะมีระบุอยู่บ้างที่เกี่ยวกับผู้ดูแลคนพิการ อันมีผลทำให้ครอบครัวเด็กพิการซึ่งนับได้ว่าเป็นครอบครัวเปราะบาง ถูกกลืนหายไป ทำให้ต้องรับภาระหนักมากทั้งในการดูแลตนเองและดูแลเด็กพิการ ผู้เขียนเสนอให้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งระบบบริการและระบบอาสาสมัคร รวมทั้งส่งเสริมศักยภาพการดูแลตนเองของครอบครัวเหล่านี้ โดยให้ชุมชนมีส่วนช่วยตลอดจนสนับสนุนงานวิจัยและการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวเด็กพิการคู่ขนานกันไปด้วย

หมวดที่ ๒ : สุขภาวะคนพิการ: การป้องกัน บำบัดรักษาฟื้นฟูและพัฒนาคนพิการ

ในช่วง ๓ ปีที่ริเริ่มมีการจัดประชุมทางวิชาการด้านคนพิการ (ปี พ.ศ.๒๕๕๒ – ๒๕๕๔) มีบทความในหมวดด้านนี้รวม ๙ เรื่อง ในปีแรก คือ พ.ศ.๒๕๕๒ ซึ่งมี ๗ เรื่องนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับคนพิการโดยรวม ๑ เรื่อง คือ “บทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของสำนักงานส่งเสริมสุขภาพแห่งชาติ ส่วนจังหวัดสกลนคร” อีก ๖ เรื่องเป็นการค้นคว้าวิจัยเพื่อคนพิการเฉพาะประเภท โดยเรื่องหนึ่งเป็นเรื่องการเก็บข้อมูลเพื่อรวบรวมจำแนกของเล่นพื้นบ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนในชุมชนจังหวัดพะเยาที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมบำบัดได้ ๔ ประเภท คือเพื่อพัฒนาประสาทและความรู้สึกเคลื่อนไหว กล้ามเนื้อ การรู้คิด สังคม อารมณ์และพฤติกรรมสำหรับเด็กที่มีความจำเป็นพิเศษหรือพิการซ้ำซ้อนชื่อ “ของเล่นพื้นบ้านในงานกิจกรรมบำบัดเพื่อและฟื้นฟูสมรรถภาพสำหรับเด็กที่มีความจำเป็นพิเศษ” และอีก ๓ เรื่องเกี่ยวกับกลุ่มคนพิการทางการเคลื่อนไหว เรื่องแรกเป็นการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อฝึกทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ โดยชุดกะลาบำบัด เรื่องต่อมาเกี่ยวกับการบริการกายอุปกรณ์และเครื่องช่วยคนพิการสำหรับคนพิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว และเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกิจกรรมบำบัดในผู้ป่วยไขสันหลังที่มีผลต่อการเคลื่อนไหว อีก ๒ เรื่องได้แก่ “การใช้โปรแกรมปรับพฤติกรรมเพื่อลดพฤติกรรมซ้ำๆ ของนักเรียนออทิสติก” และเรื่อง “รูปแบบการจัดโปรแกรมฝึกทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหวของผู้ป่วยโรคจอตาเสื่อม ประเภท Retinitis Pigmentosa (RP)” สำหรับปี พ.ศ.๒๕๕๔ มี ๒ เรื่อง โดยเรื่องแรกเน้นงานวิจัยต่อเนื่องจากปีที่แล้วคือการฝึกทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่โดยชุดกะลาบำบัด โดยผู้เขียนคนเดิมและเรื่อง “การใช้กิจกรรมห้องธรรมานูบาลเพื่อเพิ่มสมาธิในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและเด็กออทิสติกที่มีภาวะไม่หยุดนิ่ง”

ช่วง ๓ ปีหลังถัดมา (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๗) บทความด้านนี้ลดลง คือ ไม่มีเลยในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และมีเพียง ๑ เรื่องในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ที่นำเอาวิธีการทำให้สงบโดยการปฏิบัติกรรมฐานมาใช้กับคนพิการและในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มี ๒ เรื่องเกี่ยวกับการช่วยเหลือคนพิการด้านการมองเห็น คือเรื่อง “แนวทางการออกแบบสลากบรรจุผลิตภัณฑ์ยาสำหรับผู้ด้อยสมรรถภาพด้านการมองเห็น” และเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถของคนพิการทางสายตาในการนวดรักษาโรคที่เกิดจากความทันสมัยในการทำงานยุคปัจจุบันของคนปกติคือเรื่อง “การศึกษาประสิทธิภาพการนวดรักษาอาการ Office Syndrome โดยหมอนวดที่มีความบกพร่องทางการเห็น”

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ มีบทความในหมวดนี้เพียง ๓ เรื่องใกล้เคียงกับปีที่แล้ว แต่น้อยกว่าปีที่สองของการจัดประชุมทางวิชาการด้านคนพิการคือในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งมีถึง ๗ เรื่อง เรื่องแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับคนพิการทั่วไป คือเรื่อง “การใช้บัญชีสากลเพื่อจำแนกความพิการและสุขภาพสำรวจคนพิการในชุมชนเพื่อวางแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ : กรณีศึกษา ต.ราชบุรณิม อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี” ซึ่งเป็นการสำรวจคนพิการแต่ละคนในชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะและความรุนแรงของความพิการ ความสามารถในการดูแลตนเอง การเคลื่อนที่ในและนอกบ้าน ความต้องการการสนับสนุนช่วยเหลือในการไปศึกษาและการทำงาน รวมทั้งการได้รับการจดทะเบียนเพื่อเข้าถึงสิทธิประโยชน์ของคนพิการเหล่านี้ เรื่องที่สอง คือเรื่อง “การปรับดุลทางสมอง: พืชิตความพิการทางจิตในโรคซึมเศร้า” อันเป็นโรคที่ไม่สามารถรักษาด้วยยาให้หายขาดได้ เช่นเดียวกับการรักษาทางจิตด้วยวิธีต่างๆ ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นเพียงยับยั้งอาการได้ชั่วคราว แต่ปัจจุบันมีการบำบัดที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดคือการปรับสมดุลของสมองและการปรับกระบวนการคิดด้วยการเจริญสติในรูปแบบต่างๆ เพื่อควบคุมจิตให้สงบซึ่งสามารถช่วยลดอารมณ์เศร้าและการกลับเป็นซ้ำได้อย่างแท้จริง เรื่องสุดท้ายคือ “การพัฒนาการฝึกกิจกรรมบำบัดที่บ้านผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง” อันเป็นการวิจัยเชิงพัฒนารูปแบบนาร่องในผู้ดูแลหลักของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ด้วยการปรับปรุง “แบบฟอร์มการฝึกกิจกรรมบำบัดที่บ้าน” ให้มีหัวข้อครอบคลุมปัญหาพื้นฐานทั้งหมด โดยมีแนวทางในการให้กิจกรรมบำบัดได้ตรงตามปัญหาและเป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อให้ผู้ดูแลปฏิบัติได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

หมวดที่ ๓ : เทคโนโลยี สารสนเทศ การสื่อสาร สภาวะแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกและนวัตกรรมเพื่อคนพิการ

หมวดนี้เป็นหมวดที่มีบทความนำเสนอรวมทั้ง ๗ ปีสูงกว่าทุกหมวด คือ ๕๘ บทความ ในช่วงสามปีแรก (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔) และในช่วงสามปีถัดมา (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๗) มีจำนวนเท่ากันคือ ช่วงละ ๑๗ บทความใกล้เคียงกับหมวดที่ ๔ แต่ในปีปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๘) เพิ่มขึ้นอย่างโดดเด่นเป็น ๒๔ บทความสูงกว่าทุกหมวด อันเป็นเพราะความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสารส่งผลให้มีการประดิษฐ์ คิดค้น และเกิดนวัตกรรมใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เป็นประโยชน์แก่กลุ่มคนพิการทุกประเภทได้อย่างน่าชื่นชม และเนื่องจากบทความในหมวดนี้มีมากถึงแบ่งเป็นช่วงและเป็นปีเพื่อให้สามารถอ่านได้ชัดเจน

ช่วงแรก (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔)

ในปีแรกของช่วงนี้คือ ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีบทความในหมวดนี้เพียง ๓ เรื่องและเพิ่มเป็นปีละ ๗ เรื่องในปีถัดมาไปทั้งสิ้น ๑๐ บทความทั้ง ๓ เรื่องในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เรื่องแรกเกี่ยวกับสื่อสาร คือ “การศึกษาการบรรยายที่เหมาะสมสำหรับการรับรู้ภาพยนตร์ของคนหูหนวก” เนื่องจากภาพยนตร์เป็นสื่อที่มีความเหมาะสมในการสร้างการเรียนรู้แก่คนหูหนวก แต่เพราะว่าภาพยนตร์นั้นมีการนำเสนอทั้งในส่วนที่เป็นภาพและส่วนที่เป็นเสียงไปพร้อมๆ กัน ผู้วิจัยจึงต้องการพยายามเปลี่ยนส่วนที่เป็นเสียงเป็นรหัส (encode) ในรูปของคำบรรยาย แต่ด้วยเหตุที่คนหูหนวกมีความสามารถในการอ่านในระดับต่ำ การออกแบบคำบรรยายดังกล่าวจึงต้องลดคำให้น้อยที่สุด โดยยังคงต้องรักษาใจความสำคัญของเนื้อหาไว้ให้ได้มากที่สุด ส่วนอีกสองเรื่องเป็นนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์เกี่ยวข้องกับคนพิการที่มีข้อจำกัดทางการเคลื่อนไหววัยวะ ได้แก่ คือ สำหรับผู้ที่สูญเสียความสามารถในการเดิน เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการขาขาดหรือผู้มีกล้ามเนื้ออ่อนแรง เช่นเป็นโปลิโอ ฯลฯ ซึ่งจำเป็นต้องใช้รถเข็น ซึ่งที่จริงก็มีจำหน่ายอยู่แล้วในท้องตลาดแต่มีราคาสูงเกินกว่าคนทั่วไปจะหาซื้อมาใช้ได้ จึงมีการดัดแปลงรถเข็นไฟฟ้าให้มีราคาประหยัดขึ้น คือ “รถเข็นไฟฟ้าคนพิการโดยใช้วงจรแปลงผันไฟตรง - ไฟตรงแบบบริดจ์เต็ม” โดยใช้รถเข็นคนพิการต่อพ่วงด้วยมอเตอร์อนุกรมสองตัว ควบคุมทิศทางการเคลื่อนที่โดยใช้จอยสติ๊กที่ต่อกับไมโครคอนโทรลเลอร์ร่วมกับวงจรผันไฟตรง-ไฟตรงแบบบริดจ์เต็ม โดยสามารถใช้ระบบเบรกแบบพลังกลับคืนเพื่อยืดเวลาในการอัดประจุแบตเตอรี่ เรื่องที่ ๒ เป็น **อุปกรณ์สำหรับกลุ่มคนพิการที่ไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนและมีมือ** เพื่อป้อนข้อมูลเข้าคอมพิวเตอร์ด้วยการใช้คีย์บอร์ดและเมาส์ได้ เช่น คนมือขาด แขนขาขาดหรือผู้สมองพิการมีอาการเกร็งหรือสั่นหรือการอ่อนแรงของกล้ามเนื้อแขน

และมีมือ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาอุปกรณ์ควบคุมคีย์บอร์ดด้วยสวิตช์เดียวซึ่งเชื่อมต่อกับช่องคำสั่งต่างๆ โดยสามารถนำสวิตช์เดี่ยวนี้ไปติดตั้งไว้ในตำแหน่งที่คนพิการสามารถใช้อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่ง เช่น ศีรษะ หัวไหล่ ข้อศอก ลูกศอกหรือเท้า ฯลฯ กัดได้แทนการใช้มือกดเพื่อป้อนข้อมูลเข้าคอมพิวเตอร์แทนการใช้คีย์บอร์ดและเมาส์โดยปกติ ที่เรียกว่า “**อุปกรณ์ทดแทนคีย์บอร์ดด้วยกลุ่มสวิตช์เดี่ยวสำหรับใช้งานคอมพิวเตอร์โดยคนพิการ**”

ต่อมาในปีพ.ศ. ๒๕๕๓ มีบทความเพิ่มขึ้นเป็น ๗ เรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสื่อสาร ๒ เรื่อง นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ ๒ เรื่อง และเรื่องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ๓ เรื่อง เรื่องเกี่ยวกับการสื่อสาร ๒ เรื่องนั้น เรื่องแรก **เป็นการสำรวจสถานการณ์และปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงสื่อ ๔ ประเภทของเยาวชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล** คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์และสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งพบว่ามีการเข้าถึงแตกต่างกันตามความเป็นไปได้ของสภาพความพิการ คือ เยาวชนที่พิการทางการเห็นจะเข้าถึงสื่อวิทยุมากที่สุด ขณะที่เยาวชนพิการทางการได้ยินจะเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และเยาวชนที่พิการทางการได้ยินจะเข้าถึงสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ดังนั้นการสร้างเครื่องมือให้คนพิการเหล่านี้เข้าถึงสื่อต่างๆ ได้มากขึ้นก็จะช่วยในการเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพได้ดีขึ้น อีกเรื่องเกี่ยวกับ **อุปกรณ์ช่วยการสื่อสารของผู้พิการทางการได้ยิน ในแบบลักษณะคำบรรยายอักษรภาษาไทย** ส่วนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ ๒ เรื่องคือ **เรื่องโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกพิมพ์ดีดสัมผัสเพื่อช่วยเพิ่มทักษะของผู้พิการทางการเห็น** และ **เรื่องป้ายและสื่อที่ช่วยให้คนชายที่พิการทางการได้ยินสามารถสื่อสารกันได้ด้วยลูกคำ** สำหรับบทความเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ๓ เรื่องนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับคนพิการโดยรวม ๒ เรื่อง คือ **คนพิการที่เข้ามาใช้บริการที่โรงพยาบาลสงขลานครินทร์** และ **ที่เข้ามาใช้บริการห้องกายภาพบำบัดศูนย์กาญจนาภิเษก** อีกหนึ่งเรื่องเป็นเรื่องเกี่ยวกับคนพิการเฉพาะประเภทคือ **สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของบ้านผู้สูงอายุอันเนื่องมาจากสภาวะสมองเสื่อม** ซึ่งควรจะมีส่วนช่วยกระตุ้นความทรงจำและเครื่องช่วยให้การประกอบกิจวัตรประจำวันง่ายขึ้น

สำหรับในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีบทความในหมวดนี้ ๗ เรื่องเช่นเดียวกันกับปีที่แล้ว เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสื่อสาร ๔ เรื่องเกี่ยวกับนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ ๒ เรื่อง และสภาพแวดล้อม ๑ เรื่อง สำหรับสื่อสาร ๔ เรื่องนั้นเป็นการสื่อสารสำหรับคนพิการเฉพาะด้านทั้งสิ้น ได้แก่ เรื่อง “**สปีค-อัพ : ระบบถ่ายทอดการสื่อสารอัตโนมัติ**”, **การสร้างพจนานุกรมภาษามือไทยเบื้องต้นบนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่** ๒ เรื่อง และ**การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาษามือเกี่ยวกับคำศัพท์ทางกฎหมาย** สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องในการได้ยินที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ ๒ เรื่องนั้นเป็นนวัตกรรมสำหรับคนพิการเฉพาะด้านสมอง ได้แก่เรื่อง “**Brain – Control Wheelchair (Hybrid EEG – EOG Brain Computer Interface System for Practical Machine Control)**” และ “**รถเข็นปรับนอนและยืนสำหรับเด็กพิการทางสมอง**” ส่วนเรื่องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมหนึ่งเรื่องนั้นเกี่ยวกับคนพิการโดยรวม คือ “**การออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับผู้พิการอย่างบูรณาการ**”

ช่วงถัดมา ปีพ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๗ มีบทความในหมวดนี้ รวม ๑๗ เรื่อง เท่ากับช่วงแรก โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มี ๗ เรื่องและ ๒ ปีถัดมา คือ พ.ศ. ๒๕๕๖ และ พ.ศ. ๒๕๕๗ ปีละ ๕ เรื่องเท่ากัน

ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มีบทความ ๗ เรื่องเท่ากับปีพ.ศ. ๒๕๕๔ เกี่ยวกับการสื่อสาร ๓ เรื่อง นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ ๑ เรื่อง และสภาพแวดล้อม ๓ เรื่อง ที่เกี่ยวกับการสื่อสาร ๓ เรื่องนั้นเป็นการพัฒนาเครื่องมือสำหรับสื่อสารคนพิการแต่ละประเภทคือ “**กระบวนการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียที่เหมาะสมกับคนพิการทางการได้ยิน**”, “**การใช้ภาพสื่อความหมายสำหรับผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่มีปัญหาด้านการพูดโดยการประยุกต์ใช้ Application บนโทรศัพท์มือถือ**” และ “**การศึกษาผลของโปรแกรมเตรียมความพร้อมทางการพูดระยะก่อนพูดต่อการพัฒนาการใช้ภาษาเด็กกลุ่มอาการดาวน**” สำหรับนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ ๑ เรื่องนั้นได้แก่ “**การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างอุปกรณ์ช่วยพยุงเดินกับอุปกรณ์เสริมสำหรับอุปกรณ์ช่วยพยุงเดินในการลุกจากทำนั่งพื้นสู่ทำยืนของผู้สูงอายุไทย**” ส่วนบทความเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ๓ เรื่องนั้น หนึ่งในเรื่องสำหรับคนพิการโดยรวมได้แก่ “**การสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวกด้าน**

สถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อมสำหรับคนพิการในโรงพยาบาลที่อยู่ในกำกับดูแลของกรุงเทพมหานคร” ส่วนอีกสองเรื่องเพื่อคนพิการเฉพาะด้าน คือ “เคาน์เตอร์ขายอาหารและเครื่องดื่มสำเร็จรูปที่เข้าถึงได้” และ “บทบาทและความร่วมมือของหน่วยงานในการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยสำหรับคนพิการ : กรณีศึกษาบ้านนำร่องจังหวัดพะเยา”

ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ มีบทความในหมวดนี้ ๕ เรื่อง เกี่ยวกับสื่อสาร ๔ เรื่องและเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ๑ เรื่อง ที่เกี่ยวกับสื่อสารนั้น เป็นการสื่อสารเพื่อคนพิการโดยรวม ๑ เรื่อง คือการสำรวจ “การเข้าถึงอุปกรณ์และบริการสารสนเทศ การสื่อสารและโทรคมนาคมสำหรับคนพิการในประเทศไทย” อีก ๓ เรื่องเกี่ยวกับคนพิการเฉพาะด้านคือ คนพิการหูหนวก ๒ เรื่อง ได้แก่ “คนหูหนวกกับสื่อใหม่ : เฟสบุ๊ก” และ “ความสุขกับการได้ยินอีกครั้ง” และเรื่องเพื่อผู้สูงอายุและผู้มีปัญหาทางการเห็น คือ “การออกแบบฉลากบรรจุผลิตภัณฑ์อาหารกึ่งสำเร็จรูปสำหรับผู้สูงอายุ” ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ๑ เรื่องนั้นเป็นเรื่องสำหรับคนพิการโดยรวม ได้แก่ “การประเมินสิ่งแวดล้อมทางกายภาพสำหรับนักศึกษาพิการ มธ. ศูนย์รังสิต”

ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มีบทความ ๕ เรื่องเช่นเดียวกับปีที่แล้ว แต่เกี่ยวกับสื่อสารเรื่องเดียว อีก ๔ เรื่องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก เรื่องสื่อสารเป็นการสื่อสารของคนพิการเฉพาะด้าน ได้แก่ “การสำรวจความรู้ ความต้องการ ปัญหาอุปสรรค ความถนัดและความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้พิการทางการมองเห็น” ส่วนเรื่องสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวกับคนพิการที่มีความจำกัดหรือเสื่อมถอยโดยรวม มี ๒ เรื่อง คือ “ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการจัดปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการของศาลากลางจังหวัด” โดยการประเมินอาคารศาลากลางและบริเวณ ๙ จังหวัด และเรื่อง “สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุในระบบรถไฟฟ้ามหานคร” อันเป็นการสำรวจสถานีรถไฟฟ้า ๑๘ แห่ง พบว่ามีทั้งสิ้น ๒๔ องค์ประกอบ แบ่งตามระดับความจำเป็นได้ ๓ ระดับ คือ จำเป็นมากที่สุด จำเป็นมากต้องจัดให้มีและจำเป็นเพื่อความเป็นเลิศ และเป็นเรื่องสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการบางประเภท ๒ เรื่อง คือ “ความต้องการทางเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการทางการมองเห็นภายในส่วนบริการห้องสมุดแห่งชาติมูลนิธิคนตาบอดไทย” และ “เกณฑ์มาตรฐานการออกแบบห้องน้ำสาธารณะสำหรับผู้พิการด้านการเดินภายใต้แนวคิด ‘การออกแบบเพื่อมวลชน’”

ในปีปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๕๘ มีรวมทั้งสิ้น ๒๔ บทความ นับเป็นจำนวนสูงสุดตั้งแต่มีการจัดประชุมทางวิชาการมาเป็นบทความจากเครือข่าย ๑๕ บทความ (สื่อสาร ๔ เรื่อง, นวัตกรรม ๗ เรื่อง สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ๔ เรื่อง) ยิ่งเมื่อรวมบทความจากชุดงานวิจัยใน “โครงการศึกษาและสำรวจเส้นทางสัญจรตามแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) รองรับรถประจำทางใช้เชื้อเพลิงก๊าซธรรมชาติ (NGV) ชานต่ำ” ซึ่งมีมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นผู้ประสานงานกับสถาบันการศึกษาที่ให้ความร่วมมือรวม ๑๑ แห่ง นำมาถอดบทเรียนในรูปบทความอีก ๙ เรื่องแล้วยังทำให้จำนวนบทความหมวดนี้ในปีเพิ่มขึ้นรวมทั้งหมดเป็น ๒๔ บทความ นับว่าเป็นก้าวกระโดดที่สำคัญของงานศึกษาวิจัยในหมวดนี้โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกตามแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวลที่มีรวมทั้งสิ้นถึง ๑๓ บทความในปี

บทความในหมวดนี้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารมี ๔ เรื่อง เกี่ยวกับนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ ๗ เรื่อง สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกอีก ๔ เรื่อง ด้านการสื่อสาร ๔ เรื่องแรกได้แก่ “การรับรู้และความเข้าใจของผู้สูงอายุและผู้มีข้อจำกัดทางการมองเห็นต่อภาพสัญลักษณ์บนสมาร์ตโฟน” โดยใช้วิธีให้กลุ่มเป้าหมายทั้งที่ใช้และไม่ใช้สมาร์ตโฟน จำนวน ๖๐ คน เลือกรูปภาพสัญลักษณ์ที่เข้าใจได้ง่ายและสื่อความหมายได้ชัดเจนที่สุด ผลการทดลองได้ภาพสัญลักษณ์ดังกล่าว ๑๐ โปรแกรม เรื่องที่ ๒ คือ “รูปแบบกราฟฟิคสำหรับสื่อสารภายในที่พักอาศัยผู้สูงอายุและผู้พิการ” โดยเป็นการศึกษาและทดลองจากสภาพที่พักอาศัยผู้สูงอายุและผู้พิการที่มีความเสื่อมถอยทางการมองเห็น ทางการได้ยิน และการเคลื่อนไหว จำนวน ๔ แห่ง เพื่อออกแบบสื่อ เพื่อรับรู้ทางสายตาโดยใช้ตัวอักษรหรือภาพที่เข้าใจได้ง่ายในทันที เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวช่วยเหลือตนเองได้ เมื่อต้องพักอาศัยอยู่เพียงลำพัง เรื่องที่ ๓ คือ “อนาคต : รายการโทรทัศน์ไทยสำหรับผู้พิการทางสายตา” ซึ่งเป็นการรวบรวมถึงความจำเป็นความต้องการและองค์ประกอบสำคัญที่สถานีโทรทัศน์ที่จะต้อง

จัดให้ผู้พิการทางสายตาสสามารถเข้าถึงได้ โดยมีการจัดทำคำบรรยายภาพและบรรยายเสียง (Audio Description) เพิ่มเติมเข้าไปเพื่อบรรยายรายละเอียดที่สำคัญของภาพ และเพิ่มการบรรยายด้วยเสียงในช่วงที่ไม่มีการสนทนา เช่น การแสดงออกทางสีหน้า การเคลื่อนย้ายสิ่งของ บรรยากาศล้อมรอบ ฯลฯ ซึ่งขณะนี้มีการออกอากาศอยู่ ๓ รายการ โดยสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย คือ “รายการทัศน์” และรายการ “อรร้อยอย่างยิ่ง ” อีก ๑ รายการ โดยสถานีไทยพีบีเอส คือ “รายการกินอยู่...คือ” ซึ่งยังไม่น่าจะพอเพียง ผู้วิจัยต้องการผลักดันให้สถานีโทรทัศน์ทุกช่องจัดให้มีขึ้นในรายการสำคัญๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายนี้ ส่วนเรื่องที่ ๔ ได้แก่ “ความต้องการสื่อใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน” อันเป็นการสำรวจความต้องการในการใช้สื่อของผู้พิการทางการได้ยิน ซึ่งพบว่ากลุ่มเป้าหมายนี้ส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านมือถือและใช้สื่อออนไลน์เฟสบุ๊คมากที่สุด และยังต้องการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กมากที่สุดเพื่อการเรียนรู้ การบันเทิงและการเพิ่มโอกาสในการทำงาน สร้างงาน พัฒนาอาชีพ ฯลฯ

สำหรับบทความที่เกี่ยวกับนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ ๗ เรื่องนั้น ได้แก่ “อุปกรณ์ป้องกันกระดูกโคนขาและระบบเตือนการล้มสำหรับคนพิการผู้สูงอายุ” ซึ่งอุปกรณ์ป้องกันกระดูกโคนขาถูกออกแบบและใช้วัสดุที่สามารถลดแรงกระแทกได้ถึงร้อยละ ๙๔ ส่วนการแจ้งเตือนภัยสามารถจับอาการล้มของผู้สวมใส่และส่งการแจ้งเตือนไปยังผู้ดูแลโดยเชื่อมต่อแบบบลูทูธผ่านเครือข่ายสัญญาณบนโทรศัพท์มือถือเพื่อให้ช่วยเหลือได้ทันเวลาที่ เรื่องที่ ๒ คือ “การออกแบบและพัฒนารถเข็นไฟฟ้าแบบปรับยีนได้” เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่ไม่สามารถขยับร่างกายท่อนล่างตั้งแต่เอวลงไปได้และไม่สะดวกในการใช้มือและแขนในการปรับรูปแบบการใช้งาน คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนารถเข็นไฟฟ้าแบบปรับยีนได้ที่มีอยู่แล้ว โดยการลดต้นทุนและปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้น เช่น เปลี่ยนไฟเป็นระบบควบคุมแบบก้าน ปรับจุดศูนย์ถ่วงของรถเข็นเมื่อเปลี่ยนรูปแบบการใช้งาน และสามารถเพิ่มเติมส่วนประกอบอื่นๆ ตามความต้องการของผู้ใช้ เช่น สัญญาณเสียงขอทาง แสงไฟพาดำทาง การระบุพิกัดบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ฯลฯ เรื่องที่ ๓ คือการ “การออกแบบและพัฒนารถมอเตอร์ไซค์สามล้อต้นแบบสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย” เพื่อช่วยให้ผู้พิการช่วงล่างตั้งแต่เอวลงไปสามารถขึ้นลงรถเข็นได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งผู้อื่นและสามารถเดินทางไปพร้อมรถเข็นของตนได้อย่างปลอดภัย โดยใช้ระบบขับเคลื่อนจากเครื่องยนต์ของจักรยานยนต์ทั่วไปทำให้สามารถซ่อมบำรุงได้ตามอู่ทั่วไป สามารถถือครองและใช้ไฟสัญญาณต่างๆ ตามกฎหมายกำหนด โดยสามารถควบคุมการขับเคลื่อนและสัญญาณต่างๆ ได้ด้วยมือ อันเป็นการวิจัยพัฒนาสิ่งที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เรื่องที่ ๔ คือ เป็นการพัฒนาอุปกรณ์เพื่อคนพิการทางขา “ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการใช้ขาเทียมกับคุณภาพชีวิตของคนพิการขาขาดในจังหวัดลำพูน” ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการใช้ขาเทียมกับคุณภาพชีวิตของคนพิการขาขาด พบว่า คนที่ใช้ขาเทียมมีคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตโดยรวมสูงกว่าคนที่ไม่ใช้ขาเทียม โดยเฉพาะทางด้านร่างกายที่มีความสัมพันธ์สูงกว่าด้านอื่นๆ และยังมีผลในการส่งเสริมการทำกิจกรรมของคนพิการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วย เรื่องที่ ๕ และ ๖ เกี่ยวกับอุปกรณ์สำหรับคนพิการทางตา คือ *ถุงมือนำทางและเครื่องวัดอุณหภูมิกายสำหรับคนพิการทางสายตา* และเรื่องที่ ๗ คือ “การพัฒนาเครื่องช่วยคนพิการทางการเคลื่อนไหวและการเห็นเพื่อการเรียนรู้” ซึ่งเป็นสองเรื่องที่แยกจากกันคือ การใช้เครื่องช่วยคนพิการทางการเคลื่อนไหวในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อทดแทนการใช้มือควบคุมเมาส์และการพิมพ์บนแป้นพิมพ์ โดยเปลี่ยนมาเป็นการใช้เท้าหรือใช้ปากโยกและเป่าหรือดูดลมแทนการกดปุ่มซ้ายขวาของเมาส์ ส่วนอีกเครื่องเป็นเครื่องช่วยเด็กพิการทางสมองที่ไม่สามารถใช้มือควบคุมการเคลื่อนไหวได้อย่างมั่นคงนัก มาเป็นเพียงการกดปุ่มขนาดใหญ่เพียงอย่างเดียวหรือกระดานอิเล็กทรอนิกส์สำหรับเรียนรู้พิกัดของตำแหน่ง โดยใช้ร่วมกับคอมพิวเตอร์ที่ติดตั้งโปรแกรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์พื้นฐานการให้เด็กนำแจ๊คไปเสียบรู โดยมีเสียงจากคอมพิวเตอร์บอกชื่อตำแหน่งนั้นๆ ให้เด็กได้เรียนรู้พิกัด รวมทั้งกระดานที่มีความละเอียดมากขึ้นในการเรียนรู้รูปร่างเรขาคณิต เช่น เส้นตรง สามเหลี่ยม วงกลม ฯลฯ อีกด้วย

ส่วนบทความด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกมี ๔ เรื่อง โดย ๒ เรื่องเกี่ยวกับคนทั่วไปและคนพิการ ส่วนใหญ่ ได้แก่ เรื่อง “แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมในห้องสมุดมีชีวิตที่เอื้อต่อคนพิการ” ซึ่งคำนึงถึงคนใช้บริการ ๔ ประเภท คือ คนทั่วไป คนพิการทางการได้ยิน คนพิการทางการมองเห็น และคนพิการทางการเคลื่อนไหวรวมทั้งคำนึงถึงพื้นที่เกี่ยวกับการใช้ ๓ ประเภทคือ พื้นที่ผ่อนคลายเป็นพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ และพื้นที่อ่านเขียน ทำการบ้าน ประชุมและทำงานกลุ่ม เรื่องที่ ๒ ได้แก่เรื่อง “แนวทางการปรับปรุงสถาปัตยกรรมภายในห้องฟิตเนสของศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาให้เอื้อต่อคนพิการและผู้สูงอายุ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการปรับปรุงห้องฟิตเนสดังกล่าวให้เอื้อต่อการใช้งานของคนทั่วไป ผู้พิการและผู้สูงอายุที่มาคนเดียว เพื่อให้เกิดความมั่นใจในความปลอดภัยและความสะดวกในการเข้าถึงการใช้บริการ อีก ๒ เรื่องเกี่ยวกับผู้พิการเฉพาะประเภท คือ “การศึกษานำร่องด้านทักษะความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหวในเด็กสายตาดำเนินการ : กรณีศึกษาที่โรงพยาบาลศิริราช” โดยการฝึกทักษะเด็กที่มีปัญหาในการมองเห็นซึ่งไม่สามารถมองเห็นต้นแบบทำให้ไม่อาจเรียนรู้พฤติกรรมได้เหมือนเด็กปกติ จึงจำเป็นต้องมีการฝึกทักษะให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมโดยใช้โปรแกรมการฝึกทักษะและแบบประเมินทักษะที่ครอบคลุม ๘ ด้านคือ (๑) การได้ยินเสียง (๒) การสัมผัสรับรู้ความรู้สึกโดยผ่านเอ็นและข้อต่อ การดมกลิ่นและการชิมรส (๓) การใช้สายตาที่เหลืออยู่ (๔) การทรงท่า (๕) ความคิดรวบยอด (๖) เทคนิคการใช้ไม้เท้า (๗) การเคลื่อนไหว (๘) การใช้อุปกรณ์ช่วยในการมองเห็น และอีกเรื่องคือ “แนวทางการปรับปรุงห้องพักสำหรับคนพิการทางการมองเห็น : กรณีศึกษาวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดลและโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพมหานคร” ซึ่งเป็นการศึกษาหาแนวทางการปรับปรุงห้องพักทั้ง ๒ แห่ง เพื่อให้เกิดความปลอดภัยความสะดวกและความสามารถในการใช้ชีวิตประจำวันด้วยตัวเองของผู้บกพร่องทางสายตาให้ได้มากที่สุด

อย่างไรก็ดีสำหรับบทความด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นนอกจากบทความที่ส่งมาให้คณะกรรมการผลงานวิชาการในการจัดประชุมทางวิชาการด้านคนพิการระดับชาติครั้งนี้โดยตรงเพื่อนำเสนอในห้องประชุมย่อยห้องที่ ๑ - ๔ ดังกล่าวแล้ว ยังมีบทความในหมวดนี้และด้านเดียวกันนี้อีกชุดหนึ่งจำนวนรวม ๙ บทความภายใต้ชุดโครงการที่ชื่อว่า “ถอดบทเรียนจากประสบการณ์ในโครงการศึกษาและสำรวจเส้นทางสัญจรตามแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) รองรับการประจำทางใช้เชื้อเพลิงก๊าซธรรมชาติ (NGV) ขานต่ำ” ซึ่งถือเป็นบทบาทสำคัญของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องด้วยความร่วมมือของสถาบันการศึกษา ๑๑ แห่ง โดยนำเสนอเป็นชุดแยกต่างหากในห้องย่อยที่ ๖ ภายใต้การประสานงานของผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยณรงค์ อริยะประเสริฐ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่องแรกคือเรื่อง “พื้นผิวต่างสัมผัสชนิดเตือนบนทางเท้าสาธารณะ” ซึ่งเป็นทางเท้าของถนน ๗ สาย คือ ถนนพญาไท, พระราม ๑, อังรีนันทน์, ราชปรารภ, เพชรบุรีตัดใหม่, รัชดาภิเษก และสีลม พบว่า ถนนทั้ง ๗ สายนี้มีการติดตั้งพื้นผิวต่างสัมผัสชนิดเตือนทุกเส้นทาง แต่เป็นการติดตั้งที่ไม่ถูกต้องและไม่ครบถ้วนตามกฎหมาย อยู่ในสภาพไม่สมบูรณ์หรือทรุดโทรม แตกร้าว สึกหรือสีหม่นหมองจนไม่สังเกตเห็นได้ชัด มีสิ่งอุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางที่ไม่ทำขาไม่สามารถสัมผัสหรือแยกแยะได้ ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณและไม่เกิดประโยชน์ตามที่คาดหมาย เรื่องที่ ๒ คือ เรื่อง “การเปลี่ยนผืนระหว่างแกนและองค์ประกอบย่อยทางวัฒนธรรม ณ บริบทป้ายรถเมล์ประจำทาง” โดยการสำรวจป้ายรถเมล์ ๑๐๔ ป้ายทั้งย่านในเมือง (ถนนพระราม ๓ และถนนพระราม ๔) และย่านชานเมือง (ถนนศรีนครินทร์และถนนสายลวด) ซึ่งโดยหน้าที่หลักของป้ายคือการสื่อสารถึงจุดรวมผู้โดยสาร พื้นี่รอและพื้นที่ขึ้นลงที่มีขนาดเหมาะสม ข้อมูลของรถและการเดินทางที่มีให้อย่างพอเพียง กลับถูกเปลี่ยนผืนไปเป็นทำหน้าที่ขององค์ประกอบย่อยที่แตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของบริบท ณ พื้นที่นั้นๆ มากขึ้น เช่น เป็นพื้นที่ขายของเป็นที่พบปะนัดหมายของการเดินทางอย่างอื่นฯ ร่วมด้วย เช่น มอเตอร์ไซด์รับจ้าง สามล้อ รถตุ๊ก และบางป้ายถูกสร้างสรรค์โดยคนในพื้นที่เองให้แตกต่างไปจากมาตรฐานทั่วไป ขณะที่บางป้ายมีประโยชน์ใช้สอยเพิ่มเติม เช่น มีที่ล้างมือ โทรต์ศัน ที่นั่งพักคอยจำนวนมาก ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นว่าทำให้เกิดเสน่ห์เฉพาะตามบริบทของวัฒนธรรมในบริเวณนั้นๆ อันเป็นการผันแปรจากการออกแบบตามหน้าที่หลักสู่องค์ประกอบย่อยทางวัฒนธรรมมากขึ้น เรื่องที่ ๓ คือ “โครงการสถานที่ท่องเที่ยวและการเดินทางด้วยรถประจำทางสาธารณะสำหรับคนที่มีความพิการ” อันเป็นการสำรวจอุปสรรคของคนพิการในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว ในด้านการเชื่อมต่อและการเข้าถึงป้ายรถเมล์ โดยเลือกกรณีศึกษา ๒ แห่ง คือ “อาคาร ๖๐ ปี นิทรรศน์

รัตนโกสินทร์” และ “วัดราชชนิตดารามวิหาร” จากการสำรวจสถานที่แรกมีบาทวิถีกว้างขวางเพียงพอสำหรับจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ในขณะที่แห่งที่สองไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกทำให้ผู้พิการเข้าถึงได้ยาก จึงมีข้อเสนอแนะว่าการปรับปรุงป้ายรถเมล์ประจำทางควรคำนึงถึงการเชื่อมโยงสถานที่สำคัญบริเวณป้ายรถเมล์เพื่อให้ผู้พิการได้เข้าถึงสถานที่ดังกล่าวได้สะดวกขึ้น

เรื่องที่ ๔ คือ “รูปแบบของป้ายรถประจำทางบนถนนสายหลัก ๑๐ สาย กรุงเทพมหานคร” อันเป็นการสำรวจป้ายรถประจำทางรวม ๑๑๐ ป้าย บนถนนสายหลัก ๑๐ สาย พบว่า มีสภาพแวดล้อมและลักษณะรูปแบบแตกต่างกันไป เพื่อนำข้อดีและข้อจำกัดดังกล่าวไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงให้เกิดความสะดวกกับทุกคนและรองรับรถประจำทางที่ใช้ก๊าซ NGV ขานดำในอนาคตอันใกล้ เรื่องที่ ๕ ได้แก่เรื่อง “พื้นที่เชื่อมต่อระหว่างองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพกับบริษัทขนส่งจำกัด : กรณีศึกษาสถานีขนส่งผู้โดยสารหมอชิต ๒ และสถานีขนส่งผู้โดยสารสายใต้ใหม่ เพื่อรองรับรถประจำทางใช้เชื้อเพลิงก๊าซธรรมชาติ (NGV ขานดำ)” อันเป็นการสำรวจความเป็นจริงในการเดินทางโดยรถขนส่งมวลชนกรุงเทพในพื้นที่ที่เชื่อมต่อกับสถานีขนส่งผู้โดยสารซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานของระบบขนส่งมวลชนที่ยังขาดการคำนึงถึงคนพิการประเภทต่างๆ และผู้สูงอายุ เพื่อสะท้อนให้เห็นการใช้งาน ที่ยังไม่ครบถ้วนและเรียกร้องให้มีการปรับสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับคนทุกคน เรื่องที่ ๖ คือ เรื่อง “ว่าด้วยเรื่องพื้นพื้น (ธรรมดา) ของป้ายรถประจำทางบนถนนสายหลัก ๑๐ สาย กรุงเทพมหานครที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการออกแบบเพื่อคนทุกคน” เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมพื้นพื้นในบริเวณป้ายรถประจำทางที่มีทั้งหมด ๑๐๖ ป้าย ในถนนสายหลัก ๑๐ สายที่ดูเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับคนทั่วไป แต่กลับเป็นอุปสรรคสำคัญในการใช้ชีวิตนอกบ้านของผู้พิการและผู้สูงอายุ อันได้แก่ พื้นผิวทางเดิน พื้นต่างระดับ และสิ่งที่อยู่บนพื้น เช่น ท่อระบายน้ำ เส้าไฟฟ้า ฯลฯ อันขัดต่อการออกแบบเพื่อคนทุกคน เรื่องที่ ๗ เป็นเรื่อง “การศึกษาและสำรวจเส้นเดินทางสัญจรตามแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวลในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์” ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมในการออกแบบและวิเคราะห์ปัญหาจากพื้นที่จริง เพื่อเป็นต้นแบบการศึกษาและสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนทุกกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์มีศักยภาพในการพัฒนาตามแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน โดยศึกษาสภาพแวดล้อมที่รองรับรถประจำทาง พบว่ามีความกว้างและสูงของทางเท้าที่สามารถรองรับรถประจำทางขานดำได้ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนทุกกลุ่มพบว่ามีข้อจำกัดอยู่ ๓ ลักษณะ คือมีแต่ใช้ไม่ได้ มีแต่ไม่ได้ใช้ และไม่มี จึงมีข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงในเรื่องความกว้างของทางเท้าที่เชื่อมต่อกับจุดจอดรถ รูปแบบของจุดจอดรถ แบบป้ายรถ และศาลารอรถที่สะดวกเหมาะสมกับคนทั้งมวล เรื่องที่ ๘ คือ เรื่อง “การออกแบบเพื่อคนทั้งมวลกับระบบขนส่งมวลชน ‘บนเส้นขนานของความเจริญ’” เป็นการศึกษาวิจัยสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการบนเส้นทางถนนสุขุมวิทจากราชประสงค์ถึงศาลาว่าการจังหวัดสมุทรปราการและคูขนานกันไปกับรถไฟฟ้า (BTS) สายสุขุมวิท โดยแบ่งเป็นเขตในเมืองตั้งแต่ราชประสงค์ถึงทองหล่อ กลางเมืองจากแยกทองหล่อถึงบางนา และนอกเมืองจากบางนาถึงปากน้ำ จากการสำรวจพบว่าการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและป้ายรถประจำทางซึ่งมีอยู่รวมทั้งหมด ๑๒๗ ป้ายนั้น จะต้องพิจารณาถึงทั้งด้านกายภาพและด้านสังคมไปพร้อมๆ กันจึงจะสามารถปรับแก้ระบบขนส่งมวลชนเพื่อรองรับการใช้งานของคนทุกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรื่องสุดท้ายคือเรื่องที่ ๙ เป็นเรื่อง “ข้อควรพิจารณาในการออกแบบป้ายหยุดรถประจำทางที่เหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้ทางเท้าบริเวณจุดเปลี่ยนถ่ายการเดินทางบนถนนลาดพร้าว” อันเป็นการวิจัยเชิงสำรวจซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์โดยใช้หลักการออกแบบป้ายที่สัมพันธ์กับทางเท้าเพื่อคนทั้งมวลดังนี้ (๑) ตำแหน่งของป้ายหยุดรถควรสัมพันธ์กับการเดินทางรูปแบบอื่นและควรจัดลำดับก่อนหลังของการมองเห็นและการเข้าถึง เพื่อความปลอดภัยของผู้โดยสาร (๒) ควรใช้งานได้ทุกรูปแบบของการเดินทาง (๓) ขนาดและตำแหน่งของป้ายต้องเหมาะสมเห็นชัดไม่บดบังกัน (๔) ขนาดทางเท้าต้องสัมพันธ์กับกิจกรรมที่มีโดยเฉพาะควรแยกช่องจักรยานและช่องสัญจรของคนพิการและคนทั่วไปออกจากกันเพื่อความปลอดภัย (๕) พื้นที่ยอดรถจักรยานยนต์รับจ้างต้องเพียงพอและไม่ขัดกับทางสัญจรอื่นๆ และ(๖) พื้นสำหรับค้าขายต้องเป็นไปตาม พรบ. รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.๒๕๓๕ และตามข้อผ่อนปรนโดยไม่ให้ส่งผลกระทบต่อจราจรบนทางเท้า

หมวดที่ ๔ : เศรษฐภาวะคนพิการ: การศึกษา การฝึกอาชีพ การมีงานทำรายได้ ค่าครองชีพ การออมและกองทุนคนพิการ

ในหมวดนี้มีบทความทั้ง ๗ ปี รวม ๔๒ เรื่อง นับเป็นจำนวนมากอันดับสองของทุกหมวด โดยในช่วงสามปีแรก (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔) มี ๑๖ บทความ เมื่อแบ่งตามปีพบว่า ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มี ๒ เรื่องเกี่ยวกับการเรียนรู้ของคนพิการเฉพาะประเภท คือ ทางกรมมองเห็นและการได้ยิน ได้แก่เรื่อง “โครงการเพื่อการเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์สำหรับผู้สายตาศักยภาพ” ที่ศึกษาการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม Speech Synthesizer, Text to-speech และ PPA Tatip Program ซึ่งอย่างหลังนี้เป็นการแปลโปรแกรม ๒ อย่างแรกเป็นภาษาไทยเพื่อช่วยคนพิการทางการเห็นในไทยให้เข้าถึงได้สะดวกขึ้น และเรื่อง “สุขภาพกาย สุขภาพจิต เยาว์ปัญญาและสภาพแวดล้อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน” บทความในหมวดนี้เพิ่มขึ้นสูงสุดเป็น ๙ เรื่อง ในปี ๒๕๕๓ โดย ๖ เรื่องนั้นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบเทคนิควิธีการเรียนรู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ๓ เรื่อง คือ “การเริ่มปฏิรูปการศึกษาสายหลักสำหรับเด็กผู้มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับทุติยภูมิในประเทศไทย” และการพัฒนาการเรียนการสอนของเด็กกลุ่มนี้ โดยการบูรณาการอาชีพระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนภูเก็ตวิทยา และขยายกลุ่มเป้าหมายเป็นการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้อาชีพทางการศึกษาทางสติปัญญาทางการได้ยินและออทิสติก ในโรงเรียนแพร่ปัญญาคุณ หนึ่งในเรื่องเกี่ยวกับนักเรียนผู้พิการทางการเห็น คือ การศึกษารูปแบบการใช้มือในการอ่านอักษรเบรลล์ อีกหนึ่งเรื่องเกี่ยวกับผู้พิการทางการได้ยินคือ ทำสะกดนิ้วมือไทยและความสัมพันธ์กับอักษรไทย และอีกหนึ่งเรื่องเกี่ยวกับการช่วยเหลือให้ครอบครัวจัดการศึกษาที่บ้านสำหรับเด็กที่มีความพิการรุนแรงหรือพิการซ้ำซ้อน ที่ชื่อว่า “พ่อแม่คือครู...บ้านหนูเป็นห้องเรียนฯ” ส่วนอีก ๓ เรื่องเป็นเรื่องการจ้างงานคนพิการ เรื่องแรก คือ “ระบบสนับสนุนการจ้างงานคนพิการในตลาดแรงงานเปิด” ที่สอดคล้องกับข้อเสนอขององค์การแรงงานระหว่างประเทศและการดำเนินงานเรื่องการจ้างงานคนพิการในประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งสนับสนุนให้รัฐมีมาตรการส่งเสริมสนับสนุนให้คนพิการได้ทำงานในตลาดแข่งขันที่เป็นตลาดเปิดมากกว่าการทำงานในโรงงานอารักขซึ่งเป็นตลาดปิดเพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับสังคมได้ และอีก ๒ เรื่องเป็นการเข้าถึงโอกาสในตลาดแรงงานของคนพิการทางการเคลื่อนไหว และแนวทางการประกอบอาชีพของผู้พิการทางสติปัญญาและผู้ปกครอง สำหรับปีพ.ศ. ๒๕๕๔ มี ๕ บทความ โดย ๓ บทความ เกี่ยวกับการศึกษาหรือการทำงานของคนพิการโดยทั่วไป คือ “กลยุทธ์การทำงานนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการสู่การปฏิบัติ” “การจัดตั้งอำนวยการความสะดวกสำหรับคนพิการในสถานศึกษา : แนวคิดและกรณีศึกษา” และ “การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของคนพิการในสถานประกอบการเขตกรุงเทพมหานคร” ส่วนอีก ๒ บทความ เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนและการสอนผู้พิการเฉพาะด้าน คือ “รูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเฉพาะความพิการ” และ “รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหลักสูตรการศึกษาพิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต”

สำหรับช่วงสามปีหลัง (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๗) มีบทความในหมวดนี้ ๑๘ บทความ คือ ๕ บทความเท่ากันในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และปี พ.ศ. ๒๕๕๖ และ ๘ บทความในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยบทความในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ที่มีอยู่รวม ๕ เรื่องนั้น มีอยู่ ๓ เรื่องเกี่ยวกับคนพิการโดยทั่วไป คือ “การเรียนรู้ร่วมของเด็กพิเศษในประเทศไทย” ตามกฎหมายแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษซึ่งรวมทั้งกฎหมาย รูปแบบการนำไปใช้ควมมีประสิทธิภาพและความเป็นไปได้ในการผลักดันให้เป็นการศึกษาเพื่อความพิการในประชาคมอาเซียนและการเรียนรู้จากประสบการณ์ในสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมของเด็กที่มีความพิการรุนแรง รวมทั้ง “ความรู้ด้านกฎหมายและประสบการณ์รับรู้ของผู้เกี่ยวข้องต่อการจัดการศึกษาของคนพิการในประเทศไทย” สำหรับอีก ๒ เรื่องในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เกี่ยวกับคนพิการเฉพาะด้าน คือ “การพัฒนาโรงเรียนต้นแบบอาร์ทีไอโมเดล” เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความสามารถบกพร่องทางการเรียนรู้ที่พบอยู่มากในโรงเรียนต่างๆ ไปและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยให้มีการช่วยเหลือหลายระดับ (Multi -Tiered Intervention) ที่มีทั้งระดับป้องกัน

ความเสี่ยงและระดับช่วยเหลือนักเรียนที่มีสถานะเสี่ยงต่อความยุ่งยากทางการเรียน และ “การเปลี่ยนผ่านในระบบการศึกษา ระดับมัธยมตอนปลายสู่ระดับอุดมศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น”

ในขณะที่พ.ศ. ๒๕๕๖ มี ๕ บทความซึ่งเกี่ยวกับคนพิการโดยรวม ๒ เรื่องเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ที่มุ่งสู่การทำงาน คือ “การเรียนรู้แนวผสมผสานและการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” และแนวทางการสร้างการเรียนรู้สู่การทำงานและความพิการโดยรวมที่เน้นสตรีเพศอีก ๑ เรื่อง คือ “การเรียนรู้สู่การทำงานสำหรับผู้พิการ (A Guideline of Establishment a School-to-Work Transition Program for People with Disability in Thailand)” กับ “การทำงานของสตรีพิการ (Employability of Women with Disability)” ส่วนอีก ๒ เรื่องเกี่ยวกับความต้องการด้านอาชีพและโอกาสการทำงานของคนพิการเฉพาะด้าน คือ บุคคลออทิสติกและผู้บกพร่องทางสติปัญญา ต่อมาในปีพ.ศ. ๒๕๕๗ บทความในหมวดนี้เพิ่มขึ้นเป็น ๘ บทความ เป็นด้านการศึกษา ๖ เรื่อง และด้านการทำงาน ๒ เรื่อง ในด้านการศึกษาเกี่ยวข้องกับนักเรียนพิการโดยรวม ๔ เรื่อง โดย ๓ เรื่อง เป็นด้านบริหารจัดการคือ “บทบาทของผู้บริหารการศึกษาในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลในโรงเรียนการศึกษาพิเศษในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การพัฒนาระบบการเรียนรู้รวมระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กขององค์กรบริหารส่วนตำบล” และ “การบริหารการเปลี่ยนผ่านสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษระดับมัธยมศึกษา” กับอีกหนึ่งเรื่องเกี่ยวกับ*ความเครียดและประสิทธิภาพของครูการศึกษาพิเศษ* และการศึกษาคนพิการเฉพาะด้าน ๒ เรื่อง คือ “การศึกษาเปรียบเทียบปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นกับนักเรียนทั่วไป ครู และบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียน” ที่พบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่บกพร่องทางการเห็นกับนักเรียนทั่วไปมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในขณะที่ปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนกลุ่มนี้กับครูและบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียน ส่วนใหญ่ไปในทางเชิงบวก แต่ครูบางส่วนเห็นว่านักเรียนกลุ่มนี้ควรได้เรียนในโรงเรียนเฉพาะ ในขณะที่บุคลากรอื่นๆ มองว่านักเรียนกลุ่มนี้น่าสงสารและให้ความช่วยเหลือเพื่อบุญกุศล อีกเรื่องเป็นการอธิบายธรรมชาติและสถานการณ์ของคนหูหนวกเพื่อ*สร้างสรรค์การศึกษาให้คนหูหนวก*สามารถเข้าถึงองค์ความรู้โดยการพัฒนาสื่อทันสมัยด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า สำหรับบทความด้านการทำงาน ๒ เรื่องนั้น เรื่องแรกเป็นการนำเสนอทางเลือกใหม่ในการประกอบอาชีพของคนพิการ คือ *กิจการเพื่อสังคม*ซึ่งเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวของผู้ด้อยโอกาสเพื่อประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยรวม ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้พิการสามารถประกอบอาชีพอิสระพึ่งพาตนเองอย่างมีศักดิ์ศรีในฐานะผู้ประกอบการและผู้มีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อสังคมไปพร้อมๆ กัน โดยใช้กรณีการศึกษากิจการเพื่อสังคมที่ประสบความสำเร็จ ๓ รายมาเป็นตัวอย่าง อีกบทความหนึ่งในด้านนี้เป็น*การสังเคราะห์ผลงานวิจัย*เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพของคนพิการที่พบว่า คนพิการมีศักยภาพในการทำธุรกิจหากได้รับการพัฒนาหรือฟื้นฟูศักยภาพ รวมทั้งได้รับการศึกษาและการฝึกฝนพัฒนาอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับปีปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๕๘ มีบทความในหมวดนี้ ๗ เรื่อง โดย ๔ บทความเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนพิการโดยรวม ส่วนอีก ๓ บทความเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และอบรมทักษะผู้พิการบางประเภท สำหรับบทความที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนพิการโดยรวม ๔ บทความนั้น ได้แก่ *การจัดค่ายภาษาอังกฤษสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาซึ่งรวมถึงเด็กพิการด้วย*เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกับโลกภายนอกและในการทำงานโดยเฉพาะเพื่อรองรับการที่ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อีก ๒ บทความเป็นการศึกษา*ความต้องการกับทักษะการประกอบอาชีพของคนพิการในตลาดแรงงานโดยรวม* และ*ในบริบทนิคมอุตสาหกรรม*และอีก ๑ บทความเป็นการศึกษาหาแนวทางในการพัฒนา*กลุ่มอาชีพของคนพิการให้เป็นกิจกรรมเพื่อสังคม*เพื่อสร้างความเข้มแข็งและมั่นคงทางธุรกิจให้แก่กลุ่มอาชีพคนพิการ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ให้นักพิการเข้ามีส่วนร่วมในการวิจัย และใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางปรับปรุงวิธีการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มคนพิการให้แก่กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ สำหรับอีก ๓ บทความที่เกี่ยวกับการเรียนรู้และการฝึกอบรมทักษะของผู้พิการบางประเภท ได้แก่ *การสร้างความพร้อมของผู้ฝึกสอนงานในการพัฒนาผู้บกพร่องทางสติปัญญาสู่การทำงานอาชีพ* และ *การใช้ ICF (International Classification of functioning, Disability and Health - บัญชีสากลเพื่อจำแนกการทำงานคนพิการและสุขภาพ) ในการเปรียบเทียบผลลัพธ์ของการฝึกอบรมทักษะ*

O&M (Orientation and Mobility - ทักษะการทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว) ในกรณีคนพิการทางการเห็น ณ จังหวัดจันทบุรี และ*การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตของวัยรุ่นตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน*

หมวดที่ ๕ : องค์กร เครือข่าย การมีส่วนร่วม เจตคติ พื้นที่ ศักดิ์ศรีและคุณภาพชีวิตคนพิการ

ในหมวดนี้มีบทความรวมทั้ง ๗ ปี รวมทั้งหมด ๓๗ เรื่อง ในช่วง ๓ ปีแรก (พ.ศ. ๒๕๕๒ – ๒๕๕๔) มีบทความในหมวดนี้ ๑๔ เรื่อง โดยในปีพ.ศ. ๒๕๕๒ มี ๓ บทความ คือ “การพัฒนาอัตลักษณ์ความพิการในการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในประเทศไทย” ซึ่งเน้นการศึกษาแก่นนำคนพิการในชมรมการเคลื่อนไหวการดำรงชีวิตอิสระในประเทศไทย ๑๙ คน ผลการศึกษาพบว่า การผ่านการทำกิจกรรมในกระบวนการดำรงชีวิตอิสระมีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ความพิการในแนวทางรับรู้ศักยภาพและสิทธิของตนเอง รวมทั้งเป็นกลุ่มเสริมพลังซึ่งกันเพื่อต่อต้านอำนาจในสังคมที่กดขี่กลุ่มคนพิการอยู่ เรื่องที่สอง “คืนคนพิการสู่สังคม : ปัจจัยเอื้อและปัจจัยขวาง” ซึ่งเน้นการศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่ทำให้คนพิการกลับคืนสู่สังคมได้สำเร็จ ผลการศึกษาพบว่า มี ๔ ปัจจัยคือ ปัจจัยตัวเอง ปัจจัยครอบครัว ปัจจัยทางสังคมทั้งที่คนพิการสร้างขึ้นเองและที่สังคมที่หยิบยื่นให้ รวมทั้งปัจจัยสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งทั้งสี่นี้เป็นได้ทั้งตัวเอื้อและตัวขัดขวาง ขึ้นอยู่กับตัวผู้พิการและครอบครัวของเขาจะเลือกใช้ เรื่องที่สามเป็นการศึกษามาตรการทางการเงินที่ช่วยสนับสนุนคนพิการคือ “การสร้างระบบติดตามประเมินผลกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ” ในปี ๒๕๕๓ มีบทความ ๖ เรื่อง โดย ๔ เรื่องเกี่ยวกับคนพิการโดยรวม เรื่องแรกคือ “การศึกษาเจตคติของคนขับแท็กซี่ (ต่อคนพิการ)” ซึ่งพบว่า แม้นคนขับแท็กซี่ส่วนใหญ่จะมีเจตนาเชิงบวกต่อคนพิการ แต่ในทางปฏิบัติก็ยังคงมีความกังวลต่อการบริการคนพิการ เช่น เกรงว่าจะไม่สะดวกในการขึ้นลงมีปัญหาในการบอกเส้นทางที่จะไป ความเปราะบางที่อาจเกิดขึ้น ฯลฯ อีกสามเรื่องเป็น*การศึกษาความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ* ในจังหวัดชลบุรี และในอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และ*การศึกษาวิจัยระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน* อีก ๒ เรื่องเกี่ยวกับคนพิการเฉพาะประเภท คือ*การศึกษาความคิดเห็นและความต้องการในการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการ ๓ กลุ่ม* ที่มารับบริการจากโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ คือ คนพิการทางร่างกาย ทางการได้ยิน และทางการมองเห็น ซึ่งพบว่าที่สำคัญ ได้แก่ ต้องการที่จอดรถ ห้องสุขา ทางลาด ราวจับ ป้ายสัญลักษณ์บอกสถานที่ พื้นผิวต่างสัมผัส ปุ่มกดลิฟท์อักษรเบรลล์ เรื่องสุดท้ายเป็นเรื่องคนพิการเฉพาะด้านสติปัญญาในโรงเรียน “การประเมินผลโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งเป็นการสอบถามความคิดเห็นของครู ผู้ปกครอง กรรมการโรงเรียนต่อกิจกรรมและโครงการที่โรงเรียนจัดขึ้น พบว่ามีผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ของการเรียนดีขึ้นและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจต่อการพัฒนาในระดับมาก ส่วนในปีพ.ศ. ๒๕๕๔ มี ๕ บทความ ซึ่งเกี่ยวกับคนพิการโดยรวมด้านการจ้างงานเรื่อง คือ “การเข้าถึงสวัสดิการสังคมและการจ้างงานคนพิการในกรุงเทพมหานคร” เกี่ยวกับคนพิการเฉพาะประเภท ๔ เรื่อง คือ เกี่ยวกับการดูแลตนเองและการสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อสุขภาพผู้สูงอายุจากโรคเรื้อรัง การส่งเสริมความเข้มแข็งในองค์กรคนตาบอดด้วยระบบสหกรณ์ อีก ๒ เรื่องเกี่ยวกับอาสาสมัคร คือ *นักศึกษาอาสาสมัครเพื่อช่วยสอนนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน* และ*อาสาสมัครพัฒนาสังคมช่วยเหลือคนพิการทางกายและความเคลื่อนไหว*

ในช่วงสามปีหลัง (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๗) มี ๑๖ เรื่อง โดยปีพ.ศ. ๒๕๕๕ มี ๓ บทความที่มีลักษณะฉีกแนวเดิมออกไปคือ เรื่องเกี่ยวกับอัตลักษณ์คนพิการหนึ่งเรื่อง คือ “การสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ของคนหูหนวกไทย” ที่เป็นการวิเคราะห์การเล่าเรื่องผ่านตัวละครหูหนวกในภาพยนตร์ไทย ๓ เรื่อง ทำให้พบว่าคนที่มีทัศนคติด้านบวกกับคนหูหนวกขึ้นอยู่กับการมี “จิตสำนึกของคนหูหนวก” ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นในคนหูหนวกหรือที่มีการได้ยินก็ได้ นอกจากนั้นยังพบว่า แม้นคนหูหนวกจะมีความสามารถในการสื่อสาร แต่การสื่อสารอัตลักษณ์ของคนหูหนวกจำเป็นต้องได้รับการประสานสนับสนุนจากคนที่มีการได้ยินโดยใช้กลยุทธ์การผนวกรวม (Incorporate) เพื่อผสมผสานให้เข้ากับสังคมที่มีการได้ยิน นอกจากนั้นการศึกษาอีกเรื่องหนึ่ง

ยังพบว่า**แบบสื่อใหม่**ซึ่งมีความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์สูงให้มีลักษณะเป็นสื่อมวลชนที่ถูกควบคุมโดยผู้บริโภคหรือผู้ใช้โดยไม่ขึ้นกับเวลาและพื้นที่ เช่น เฟสบุ๊ก ทำให้คนหนุ่มสาวในชุมชนเสมือน (virtual community) เช่นนี้ มีอำนาจสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ของตนเองและกลุ่มได้อย่างมีอิสระโดยใช้กลยุทธ์การผนวกรวมดังกล่าวด้วย ในขณะที่อีก ๒ บทความในปีนี้เกี่ยวกับเศรษฐกิจของคนพิการคือ **การเข้าถึงกองทุน** และ **แผนงานออมเงินของคนพิการ** โดยผู้เขียนคนเดียวกัน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ มีบทความในหมวดนี้เพิ่มขึ้นถึง ๘ เรื่อง นับได้ว่ามากที่สุดกว่าทุกปีที่ผ่านมาในหมวดนี้ โดย ๔ เรื่องเกี่ยวกับเจตคติ อัตลักษณ์ การพัฒนาศักยภาพและการมีส่วนร่วมทางสังคมของคนพิการโดยรวมได้แก่เรื่อง “**ความพิการความยากจนและการดำรงชีวิต**” ซึ่งเป็นการศึกษาผ่านการมีส่วนร่วมของคนพิการเอง เรื่อง “**การสร้างเจตคติของคนพิการต่อการเสริมพลังอำนาจสู่โอกาสและพื้นที่ทางสังคม**” เรื่อง “**การเข้าถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมและการสนับสนุนนักศึกษาโครงการนักศึกษาผู้พิการ**” ที่จัดทำขึ้นโดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และการจัดทำโครงการนำร่องภาคปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดยคนพิการเอง คือ “**การพัฒนาศักยภาพและจัดระบบบริการสวัสดิการสังคมด้วยหัวใจของคนพิการเพื่อคนพิการในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์**” ส่วนอีก ๔ เรื่อง เป็นเรื่องคนพิการทางจิต ได้แก่ เรื่อง “**ตัวตนที่ค้นพบที่ Day Hospital**” ซึ่งเป็นกรณีศึกษาคนพิการทางจิต รวมกับอีก ๓ เรื่องที่เกี่ยวกับ**การสนับสนุนการดำรงชีวิตอิสระ การฟื้นฟูสมรรถภาพและการจัดค่ายครอบครัวเพื่อคืนคนพิการกลุ่มนี้สู่สังคม** สำหรับในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มีบทความ ๔ เรื่อง เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการโดยรวม ๒ เรื่อง คือ “**โครงการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในจังหวัดนครปฐม**” และ “**จิตอาสาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ : การสร้างสังคมเป็นสุขร่วมกัน**” และอีก ๒ เรื่องเกี่ยวกับเจตคติและการช่วยเหลือสนับสนุนคนพิการเฉพาะประเภท คือ เรื่อง “**ความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและนักศึกษาที่มีการได้ยิน**” และเรื่อง “**คุณภาพชีวิตของผู้ดูแลเด็กสมองพิการ**”

ในปีปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๕๘ มีบทความในหมวดนี้ ๘ บทความ โดย ๕ เรื่องเกี่ยวกับคนพิการโดยทั่วไปซึ่งเริ่มด้วยบทความวิชาการที่นำเอามุมมองทางสังคมวิทยา ๔ มุมมองอันไม่สามารถแยกจากกันโดยเด็ดขาด เพราะมีสาระสำคัญที่เชื่อมโยงสมควรมานำมาใช้วิเคราะห์ร่วมกันในการศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับความพิการ กล่าวคือ มุมมองแบบทฤษฎีหน้าที่นิยม มุมมองแบบทฤษฎีว่าด้วยความขัดแย้ง มุมมองแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมุมมองแบบทฤษฎีตีตราในชื่อเรื่อง “**ความพิการ : นำเสนอใหม่ด้วยมุมมองทางสังคมวิทยา**” ขณะที่อีก ๔ เรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในประเทศไทยและในประชาคมอาเซียนด้วยแนวทางต่างๆ กันคือ “**การบูรณาการการสื่อสารเพื่อผู้พิการในประชาคมอาเซียน**” ซึ่งให้วิธีคิดว่าทุกภาคส่วนในประชาคมต้องเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับคนพิการอย่างถูกต้อง เรื่อง “**การเสริมพลังเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**” อันเป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตของคนกลุ่มนี้ในภาพรวมตามเกณฑ์มาตรฐานชีวิตคนพิการ เพื่อทำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาให้ความช่วยเหลือได้เป็นรายบุคคล เรื่อง “**แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ดูแลคนพิการ**” ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการดูแลคนพิการที่ช่วยเหลือตนเองได้น้อย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของผู้ดูแลเป็นรายๆ ไปโดยใช้ ๑๒. และอาสาสมัครในท้องถิ่นให้ความช่วยเหลือและจะต้องแก้ปัญหาในระยะยาว โดยส่งเสริมให้คนกลุ่มนี้ได้มีโอกาสที่มั่นคง และเรื่องหลังเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้ความหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ประมาณครั้งหนึ่งของประชากรชาวเขาในประเทศไทย ซึ่งช่วยให้การทำงานเกี่ยวกับคนกลุ่มนี้ประสบผลมากที่สุด คือเรื่อง “**สังคมวัฒนธรรมความหมายและประสบการณ์ของชาวปกากะญอภาคเหนือของประเทศไทย**” ส่วนอีก ๓ เรื่องเกี่ยวกับคนพิการเฉพาะประเภทในด้านการปรับตัวและด้านบริการสนับสนุนการดูแลคนพิการ เจตคติและความสุขในการทำงานบางอาชีพ เรื่องแรกคือ “**การปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ**” ซึ่งพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวมี ๕ ตัว คือ (๑) อัตมโนทัศน์ซึ่งเป็นแรงผลักดันภายในอันเป็นความต้องการที่จะเอาชนะอุปสรรค (๒) การสนับสนุนทางสังคมที่เป็นส่วนคอยส่งเสริมให้เกิดกำลังใจ (๓) การฟื้นฟูศักยภาพเพื่อให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตได้ใกล้เคียงคนปกติ (๔) การเห็นคุณค่าในตนเองที่ช่วยให้จิตใจเข้มแข็งและเกิดความมั่นใจ และ (๕) การพึ่งพาตนเองที่เกิดจากการมองตนเองในแง่บวกซึ่งส่งผลให้เกิดการเสริมพลังอำนาจจากภายในตนเองอันจะนำไปสู่ความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระ ตามมาด้วย

